

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra etiky, psychologie a charitativní práce

Bakalářská práce

**VZTAH STUDENTŮ OBORU SOCIÁLNÍ A CHARITATIVNÍ PRÁCE
K DOBROVOLNICTVÍ V LETECH 2010 – 2013
NA TEOLOGICKÉ FAKULTĚ JIHOČESKÉ UNIVERZITY**

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Maliňáková

Autorka práce: Jitka Chánová

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník: Třetí

2013

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

3. dubna 2013

Děkuji vedoucí bakalářské práce Mgr. Lucii Maliňákové za odborné metodické vedení mé práce, také za připomínky, rady i nové podněty, stejně jako za věnovaný čas a trvale projevovanou důvěru.

OBSAH

Úvod	6
1 DOBROVOLNICTVÍ	8
1.1 Základní pojmy	8
<i>1.1.1 Dobrovolnictví</i>	<i>8</i>
<i>1.1.2 Dobrovolník</i>	<i>8</i>
<i>1.1.3 Dobrovolnická služba</i>	<i>9</i>
<i>1.1.4 Dárcovství</i>	<i>10</i>
1.2 Historický kontext	11
<i>1.2.1 Osmnáct století hledání cest k dobrovolné pomoci</i>	<i>11</i>
<i>1.2.2 Od průmyslové revoluce k sametové</i>	<i>12</i>
<i>1.2.3 Ve svobodné zemi</i>	<i>14</i>
1.3 Typy organizované dobrovolnické činnosti	15
1.4 Management dobrovolnictví	24
<i>1.4.1 Profesionalizace</i>	<i>24</i>
<i>1.4.1.1 Public relations</i>	<i>25</i>
<i>1.4.1.2 Financování</i>	<i>26</i>
<i>1.4.2 Legislativa</i>	<i>28</i>
<i>1.4.2.1 Zákony</i>	<i>28</i>
<i>1.4.2.2 Akreditace</i>	<i>29</i>
<i>1.4.2.3 Vysílající a přijímající organizace</i>	<i>29</i>
<i>1.4.3 Koordinační činnost</i>	<i>30</i>
<i>1.4.3.1 Ziskávání dobrovolníků</i>	<i>30</i>
<i>1.4.3.2 Výcvik dobrovolníků</i>	<i>31</i>
<i>1.4.3.3 Motivace dobrovolníků</i>	<i>31</i>
<i>1.4.3.4 Evaluace dobrovolníků</i>	<i>33</i>
<i>1.4.3.5 Supervize dobrovolníků</i>	<i>34</i>
2 VÝZKUM	35
2.1 Cíl výzkumu	35
2.2 Zkoumaný soubor.....	35
2.3 Stanovení hypotéz	36
2.4 Metodika výzkumu	36
2.5 Výsledky získaných dat ve vztahu k hypotézám	37
<i>2.5.1 Získaná data k hypotéze č. 1</i>	<i>37</i>
<i>2.5.1.1 Verifikace hypotézy č. 1</i>	<i>39</i>
<i>2.5.2 Získaná data k hypotéze č. 2</i>	<i>40</i>
<i>2.5.2.1 Verifikace hypotézy č. 2</i>	<i>43</i>

2.5.3 Získaná data k hypotéze č. 3	44
2.5.3.1 Verifikace hypotézy č. 3	45
2.5.4 Získaná data k hypotéze č. 4	45
2.5.4.1 Verifikace hypotézy č. 4	46
2.6 Reflexe ostatních dat výzkumu	47
Diskuze	52
Závěr	56
Seznam použitých zdrojů	58
Seznam příloh	64
Přílohy	65
Abstrakt	76
Abstract	77

Úvod

Svou bakalářskou práci jsem se rozhodla zaměřit na dobrovolnictví z toho důvodu, že se již pět let věnuji dobrovolnické činnosti v pozici vedoucí Dobrovolnického centra ADRA v Českých Budějovicích. V rámci pravidelných náborových kampaní každý rok oslovujeme studenty všech středních, vyšších odborných i vysokých škol za účelem zapojení mladých lidí do dobrovolnické práce. Jako studentka prezenčního studia oboru Sociální a charitativní práce jsem využila možnosti pravidelného kontaktu se svými spolužáky a rozhodla jsem se sledovat, jakým způsobem se u nich vyvíjí vztah k dobrovolnictví v průběhu tří let, během nichž studujeme společně.

Zdrojem inspirace mé bakalářské práce bylo pro mě tedy mé povolání v souvislosti s možností osobního kontaktu se studenty během našeho společného prezenčního studia na vysoké škole. Cílem bakalářské práce je sledovat, z jakých zdrojů a nakolik jsou studenti v průběhu studia o dobrovolnictví informováni, do jaké míry jsou aktivně do dobrovolnictví zapojeni, nakolik je studium na této škole inspiruje k novým dobrovolnickým aktivitám a zda se jejich motivace a postoje k dobrovolnictví nějakým způsobem vyvíjejí.

Ke zjištění všech těchto informací jsem využila kvantitativní výzkum¹, který zpracovávám metodou panelové analýzy. Tu jsem realizovala prostřednictvím dotazníku, který studenti vyplňovali v každém ročníku, tedy celkem třikrát.

Z důvodu vzhledu do dané problematiky se ve své práci nejprve zabývám vymezením základních pojmů v oboru, jako je dobrovolnictví, dobrovolník, dobrovolnická služba a dárcovství. Současnou podobu dobrovolnictví v České republice pak uvádím do historického kontextu a následně představuji jednotlivé typy organizované dobrovolnické činnosti. V návaznosti na zmíněnou organizovanost se pak ve čtvrté části první kapitoly věnuji managementu dobrovolnictví. Dotýkám se problematiky profesionalizace v současných dobrovolnických organizacích, především v oblasti public relations a financování. Dále se věnuji legislativním opatřením ve smyslu akreditace a souvisejících zákonů. V závěru této kapitoly se pak soustředí na koordinační činnost, která je předpokladem organizovaného dobrovolnictví.

¹ REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů* [online]. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW:

<http://www.books.google.cz/books?id=n4ugeANqDpEC&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false>.

Ve druhé kapitole se zabývám zpracováním samotného výzkumu. Vymezuji zkoumaný soubor, specifikuji cíle a stanovuji hypotézy. Představuji metodiku výzkumu a získaná data převádím do přehledných grafů a tabulek. Výsledná zjištění konfrontuji s předem stanovenými hypotézami. Další výsledky a samotné naplnění cílů vyhodnocuji v kapitole nazvané Reflexe ostatních dat výzkumu. V kapitole věnované diskuzi pak zvažuji míru osobního vlivu a zapojení studentů do některých dobrovolnických aktivit na základě navázaného osobního přátelství se studenty a uvažuji nad rozdílným přístupem k dobrovolnictví mezi mladší a starší generací.

Za základní zdroje své práce považuji *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století* autorů P. Friče, T. Pospíšilové a kol., *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích* od J. Tošnera a O. Sozanské. Dále pak *Osobnostní aspekty prosociálního chování a empatie* od H. Záškodné a Z. Mlčáka.

1 DOBROVOLNICTVÍ

1.1 Základní pojmy

1.1.1 Dobrovolnictví

Ať už pojmenujeme dobrovolnictví jakýmkoliv způsobem, měli bychom vždy dojít minimálně ke třem společným znakům: „*Dobrovolnictví je nepovinné, neplacené a je ve prospěch druhých.*“²

Není to „*oběť, ale přirozený projev občanské zralosti. Přináší konkrétní pomoc tomu, kdo ji potřebuje, ale zároveň poskytuje dobrovolníkovi pocit smysluplnosti, je zdrojem nových zkušeností a dovedností a obohacím v mezilidských vztazích.*“³

Všeobecná deklaráce o dobrovolnictví uvádí, že „*je základním stavebním prvkem občanské společnosti. Uskutečňuje nejvznešenější aspirace lidstva - touhu po míru, svobodě, příležitostech, bezpečí a spravedlnosti pro všechny.*“⁴ Tato definice byla schválena správní radou Mezinárodní asociace pro dobrovolnické úsilí na 16. světové konferenci dobrovolníků, konané v Amsterdamu, v Nizozemí, v lednu 2001.

Podle Friče je dobrovolnictví svébytným sektorem společnosti, který sice má své hranice a limitované možnosti, ale nikdy nemůže být ničím nahrazen.⁵

1.1.2 Dobrovolník

Dobrovolník je člověk s rozvinutým citem pro potřeby svého okolí. Zajímá se o dění kolem sebe a chce se do něj aktivně zapojit. Je ochoten věnovat svůj čas, svou energii či svůj um ve prospěch jiných lidí.⁶

Není to člověk s velkým množstvím volného času nebo s nenaplněnými rodinnými vazbami. Ukázalo se, že „*jako nejlepší dobrovolníci se jevíli humanisticky orientovaní jedinci, sociálně integrovaní a angažovaní v mnoha dalších aktivitách.*“⁷

Odborná znalost v daném oboru není předpokladem přijetí člověka do dobrovolnického programu, ale je to zájem pomáhat druhým, empatie, ochota věnovat

² FRIČ, P.; POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. s. 9.

³ TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. s. 18.

⁴ Všeobecná deklaráce o dobrovolnictví [online]. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/vseobecna-deklarace-o-dobrovolnictvi>>.

⁵ Srov. FRIČ, P.; POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. s. 37.

⁶ Srov. *Průvodce dobrovolnictvím v Jihočeském kraji a v regionu Českokrumlovská*. Český Krumlov: ICOS a CPDM Český Krumlov, 2011. s. 11.

⁷ *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Praha: Hestia 2003. s. 5.

část svého volného času pro ty, kteří to potřebují. „Smyslem takové činnosti není nahradit nebo zastoupit personál zařízení, do kterého dobrovolník dochází, ale přinést jeho uživatelům něco navíc, pomoci jim radovat se ze života, dát jim najevo přijetí a pochopení, vyplnit jejich volný čas.“⁸

1.1.3 Dobrovolnická služba

Dobrovolnická služba není pouze službou dobrovolnou, ale zahrnuje v sobě i další atributy. Minimálně to, že se jedná o práci konanou bez nároku na finanční odměnu, ve volném čase a ve prospěch ostatních lidí.⁹

Můžeme ji rozdělit na *individuální dobrovolnickou službu*, kdy dobrovolníci vykazují nízkou organizační loajalitu a rozhodující roli pro ně hraje samotná dobrovolnická práce, nikoliv organizace zaštiťující tuto činnost; a *kolektivní*, nebo-li *formální dobrovolnickou službu*, která je tvořena sítí dobrovolnických center, jež poskytují nabídku dobrovolnických příležitostí, rozvíjí a podporují dobrovolnické aktivity, neustále se profesionalizují, a na druhé straně dobrovolníka také omezují, kontrolují a svazují.

Na dobrovolnickou službu lze nahlížet z následujících perspektiv:

- *Nezisková perspektiva* – zdůrazňuje hodnoty altruismu, humanismu, lásky k bližnímu, soucitu s trpícími a potřebnými, přičemž hodnoty altruismu a péče o druhé mohou být jak náboženské, tak sekularizované.

- *Perspektiva občanské společnosti* – obrací naši pozornost na hodnoty občanské zodpovědnosti a povinnosti vůči komunitě, hodnoty solidarity, reciprocity, ideálů rovnosti a spravedlnosti.

- *Volnočasová perspektiva* – nahlíží na dobrovolnictví jako na příjemné trávení volného času, případně jako seriózní volnočasovou aktivitu, přičemž akcentuje seberealizaci, kreativitu, sebevyjádření, prožitek spojený s praktickým užitekem a skutečný zápal pro věc.¹⁰

Dobrovolnickou službu je možné realizovat ve dvou formách, přičemž obě se vzájemně prolínají:

- *občanská výpomoc* - orientovaná převážně na širší rodinu a sousedy, je zpravidla spontánní, neočekávaná a bývá považována za samozřejmou

⁸ NAKLADATELOVÁ, L. *Materiál ke školení dobrovolníků*. Ostrava: Agentura API, 2010. s. 4.

⁹ Srov. FRIČ, P.; POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. s. 13.

¹⁰ Tamtéž, s. 32 – 36.

- *vzájemně prospěšná služba* - probíhá v rámci komunity s cílem realizace společných cílů a zájmů.¹¹

Zákon č. 198/2002 Sb. dělí dobrovolnickou službu podle dlouhodobosti na:

- *krátkodobou* – méně než tři měsíce
- *dlouhodobou* – déle než tři měsíce.¹²

Dobrovolnická služba je pro dobrovolníka zdrojem nových zkušeností, zážitků i příležitostí pro jeho osobní růst.¹³

1.1.4 Dárcovství

Stejně jako dobrovolnictví, i dárcovství je součástí dobročinnosti, jež považujeme za jednu z občanských ctností. Na rozdíl od dobrovolnictví jde však výhradně o *dávání darů* určených potřebným občanům, organizacím zajišťujícím dobrovolnickou činnost, nebo na veřejně prospěšné účely.

Může jít o dary jak finanční, tak nefinanční a materiální. Jednou z forem dárcovství je také například dárcovství krve či kostní dřeně.¹⁴

Dárcovství se děje prostřednictvím sbírek, nadací či nadačních fondů, přičemž důležitou roli v individuálním dárcovství sehrávají také masmédiá.

Rozdíl mezi dárcovstvím a dobrovolnictvím můžeme spatřovat také v tom, že příjemce dobročinných darů obvykle v daném kontextu nebývá přítomen. Nejde v něm o vytvoření osobního vztahu, přestože těmito dary člověk vyjadřuje osobní vzájemnost.¹⁵

Aby bylo podpořeno individuální dárcovství, zvláště u mladých lidí, využívají neziskové organizace řadu moderních nástrojů a mechanismů odpovídajících současné úrovni technické vyspělosti a kultuře. Jsou to například DMS (tedy dárcovské SMS) nebo tzv. „daňový kalkulátor“ sloužící k výpočtu částky, kterou plátce daně může odedpsat formou daru ze svého daňového základu. Tato „zjednodušení“ s sebou také nesou jistou míru rizika, kdy se dávání může stát aktem víceméně povrchním. Zdánlivá jednoduchost totiž může v člověku umenšovat pocit důležitosti a naléhavosti v oblasti

¹¹ Srov. ZÁŠKODNÁ, H.; MLČÁK, Z. *Osobnostní aspekty prosociálního chování a empatie*. Praha: TRITON, 2009. s. 160.

¹² Srov. Zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění platném k 24.4.2002.

¹³ Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. s. 37

¹⁴ Srov. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/98/ES, ve znění platném k 27.1.2003.

¹⁵ Srov. ZÁŠKODNÁ, H.; MLČÁK, Z. *Osobnostní aspekty prosociálního chování a empatie*. Praha: TRITON, 2009. s. 166.

dávání a tím pádem může vést ke zbavování se zodpovědnosti. Dárcům je potřeba vždy ponechat prostor pro aktivní účast, při které dárci vyjadřuje svou zainteresovanost i důvěru.

Profesionalizace organizací, které zprostředkovávají dárcovskou činnost, se pak projevuje nejen vyhledáváním aktuálně přijatelných forem dárcovství, ale také průhledností při nakládání s dary a potvrzováním závažnosti aktu darování, ať už formou jasných informací, otevřenou komunikací či podporou osobního zájmu o věc a prostým vyjádřením vděčnosti.¹⁶

U nás poměrně nezvyklou formou dárcovství jsou *dobročinné závěti*. Zatímco např. ve Velké Británii myslí na neziskové organizace ve svých závětech ročně desetitisíce lidí, u nás je to stále ještě mizivé procento. Přitom ročně v České republice zemře zhruba dva tisíce lidí bez tzv. neopominutelných dědiců ze zákona a bez závěti – celá jejich pozůstalost pak připadne automaticky státu, který takto nabytý nemovitý majetek prodává ve veřejných dražbách.¹⁷

Naopak běžnou formou dárcovství jsou *benefiční akce*, kdy dárci prostřednictvím zaplacení vstupného na kulturní, zábavní či sportovní akci přispívají na dobročinné účely. Jednou ze zvláštních forem benefice je prodej výrobků či služeb, kdy firma poukazuje celý zisk, nebo jeho část, na dobročinné účely.¹⁸

1.2 Historický kontext

1.2.1 Osmnáct století hledání cest dobrovolné pomoci

Kultura naší země je výrazně spojena s křesťanstvím, které vychází z židovských kořenů. Základem křesťanského postoje je láska k bližnímu jako projev lásky k Bohu.

Tento postoj se velmi blíží pojetí smyslu dobrovolnické činnosti dnes. Pomoc potřebným byla a je vnímána jako znak morální vyspělosti člověka.¹⁹

Zajímavou zmínku o způsobu života křesťanů na počátku utváření naší civilizace, v níž můžeme zachytit určité prvky a možná i počátky dobrovolnictví, lze najít v knize

¹⁶ Srov. JEŽEK, J. Nesnesitelná lehkost daru. *Měsíčník neziskového sektoru Grantis* [online]. 2006, č. 10. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.neziskovky.cz/clanek/1457/512/darcovstvi/proc-darovat>>. s. 4 – 7.

¹⁷ Srov. *Nadace VIA*, *Dobročinné závěti* [online]. Praha, © 2008. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.nadacevia.cz/cz/pomahejte-s-nami/individualni-darce/dobrocinne-zaveti>>.

¹⁸ Srov. *Asociace nestátních neziskových organizací Jihomoravského kraje*, *Možnosti podpory neziskových organizací* [online]. Brno, © 2013. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.annojmk.cz/Poradenstvi/Danove/Dan-darovaci>>.

¹⁹ Srov. MESSINA, R. *Dějiny charitativní činnosti*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. s. 148.

Křesťanský život v prvních staletích, kde autoři Grossi a Siniscalco shrnují výpovědi starých autorů: „... všichni říkají, že jejich způsob života je podivuhodný a neobyčejný... jsou poslušni stanoveným zákonům, ale svým životem zákony překonávají“.²⁰

Život ve středověku, navzdory jeho obtížnosti, nám představuje počátky organizovaného veřejně prospěšného dobrovolnictví. Centrem pomoci se stávaly klášterní špitály a útulky, v nichž dobročinným způsobem pracovali řádové sestry a bratři, a také laici.²¹

Reformační církevní hnutí v 16. století a osvícenská ideologie ve dvou následujících staletích postupně vedly v některých evropských zemích k redukci počtu klášterů a jiných církevních institucí, které se před tím staraly o hendikepované. Pomoc chudým a potřebným byla čím dál víc zastíněna požadavkem na tvrdou práci.

Zesvětšování a centralizace byly hlavními atributy absolutistických monarchií vznikajících na sklonku 18. století. Josefínské reformy přinesly zavedení farních chudinských institutů podléhajících krajským úřadům a podporovaných z veřejných financí.

1.2.2 Od průmyslové revoluce k sametové

19. století pak přineslo celou řadu technických objevů. S tím ovšem souvisely významné změny ve struktuře práce obyvatel, což s sebou přineslo také mnoho sociálních problémů. Objevila se nezaměstnanost, práce dětí, lidé žijící bez přístřeší, silně se zhoršily hygienické podmínky, atd.²²

Průmyslová revoluce způsobila narušení přirozených vazeb v rodinách, vytratila se sousedská výpomoc. Stále více lidí žilo v nedůstojných podmínkách a neměli možnost si zajistit pomoc v rámci nejbližších vazeb. Od 40. let 19. století začínají vznikat oficiální odbory.²³

Paradoxně tato situace byla impulzem pro vznik celé řady dobrovolných organizací a aktivit provozovaných mimo hlavní zaměstnání.²⁴

²⁰ GROSSI, V.; SINISCALCO, P. *Křesťanský život v prvních staletích*. Brno: CKD, 1995. s. 109.

²¹ Srov. WOODS, T. E. *Jak katolická církev budovala západní civilizaci*. Praha: Res Claritatis, 2008. s. 206.

²² Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. s. 95.

²³ Srov. NĚMEC, V. Vznik průmyslové společnosti, *Dějepis - učebnice* [online]. © 1997 – 2010, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.dejepis.com/index.php?page=000&kap=016&pod=1>>.

²⁴ Srov. Pohled do historie dobrovolnictví v ČR [online]. © 2013, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.dobrovolnik.cz/d_hist.shtml>.

Do tohoto období můžeme zařadit například vznik *Českého červeného kříže*, *Masarykovy ligy proti tuberkulóze*, *Českého srdce*, *Sdružení dětí a mládeže*, *Sokola* a celé řady dalších.²⁵

K předchůdcům humanitárních organizací patří bezesporu rychle se rozšiřující dobročinné spolky pod názvem *Tabita*. Mezi hospodářskou krizí sužovaným obyvatelstvem Československa distribuovali dobrovolníci šatstvo a obuv, později i finanční a potravinovou pomoc. Od roku 1929 do roku 1938 objem sociální pomoci nepřetržitě stoupal. V tu dobu úřady bez problémů povolovaly pořádání sbírek.²⁶

Po vzniku samostatného Československa se dobrovolná činnost dále rozvíjela. Zasahovala do všech sfér života a byla provozována v mnoha formách: existovaly spolky soukromé i obecní, náboženské i národnostní. Dobrovolné organizace byly bohatě strukturovány a zahrnovaly sítě malých organizací a poboček.²⁷

Tento trend však byl v roce 1939 násilně přerušen druhou světovou válkou. Řada neziskových organizací zanikla zcela, některé byly transformovány a využívány státní mocí. V krátkém poválečném období se znovu objevily tendence k organizování dobročinných spolků a organizací. Rozvíjejí se rozličné sociální programy tvořené sítí nevládních organizací ve spolupráci s městskými úřady i policií. Komunitní práce zesilovala.²⁸

Ke zvratu opět došlo po únoru 1948 s nástupem materialistické marxistickoleninské filozofie jako oficiální státní ideologie, v níž nebylo místo pro náboženství. Duchovní činnost ve prospěch potřebných byla považována za nezákonnou. Došlo k totální regresi křesťanské služby.²⁹ V rámci tažení proti církvím byly od roku 1951 totálně rušeny všechny jejich charitativní a sociální organizace.

„Tradice dobrovolné práce byla za totalitního režimu násilně přerušena a činnost všech forem nezávislých organizací byla cílevědomě a systematicky redukována nebo zcela podřízena politickému vedení státu a komunistické strany a podléhala přísné kontrole. Všechny organizace musely být sdruženy v tzv. Národní frontě. Ty, které

²⁵ Srov. *Oblastní charita Žďár nad Sázavou*, *Střípky z historie dobrovolnictví v naší zemi od 19. století* [online]. Žďár nad Sázavou, © 2010, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.kambala.zdarsko.cz/historie.htm>>.

²⁶ Srov. PIŠKULA, J. *Dějiny Církve adventistů sedmého dne v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Advent-Orion 2009. s. 68.

²⁷ Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. s. 29 – 30.

²⁸ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. s. 104.

²⁹ Srov. MITÁŠ, V. *Duchovenská služba v penitenciárním prostředí*. Praha: VDP a Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR, 2007. s. 20.

zůstaly nezávislé, byly státem pronásledovány a likvidovány. Majetek nadací a spolků byl konfiskován, řada demokraticky smýšlejících lidí byla pronásledována a vězněna.³⁰

1.2.3 Ve svobodné zemi

Rok 1989 byl pro rozvoj dobrovolnictví v naší novodobé historii přelomový. Znovu vyvstává u lidí zájem o jiný životní styl, o rozvoj tradičních humanistických hodnot, jako je spolupráce, vzájemná solidarita, „potřeba pomáhat ostatním, především těm členům společnosti, kteří jsou slabí či se z různých důvodů nacházejí v obtížích a nemohou si sami pomoci“.³¹

V období po sametové revoluci začaly vznikat stovky neziskových organizací, které po letech komunistické totality a útlaku našly prostor pro svoji působnost. Stále významnější byl zájem sdělovacích prostředků o činnost neziskových organizací, zvláště pak po povodních 1997 a následně v roce 2002.³²

Na druhou stranu vliv bývalého režimu také zanechal svou stopu. Dobrovolnictví bylo spojováno s negativní zkušeností s „dobrovolně - povinnými brigádami“, „s akcemi Z“, s účastí na prvomájových průvodech a podobně. „Mandatorní dimenze dobrovolnictví byla natolik silná, že slova jako ‘dobrovolník’ a ‘dobrovolnická práce’ občany iritovala, vzbuzovala v nich odpor a ironické reakce.“³³

Přesto dobrovolnická činnost v naší zemi pomalu roste a prostřednictvím článků, rozhlasových diskusí a televizních dokumentů se dobrovolnictví dostává do povědomí společnosti jako trvalý zdroj pomoci a nových podnětů.

Velký posun přináší rok 2001, který byl Valným shromážděním OSN vyhlášen jako Mezinárodní rok dobrovolníků.³⁴

Dobrovolnictvím, jako odvětvím třetího sektoru, se začíná zabývat parlament a následně vzniká Zákon o dlouhodobé dobrovolnické službě. Byly vypsány granty na dobrovolné programy, jsou zakládána dobrovolnická centra, která kromě realizace

³⁰ TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. s. 30.

³¹ Tamtéž.

³² Srov. KAVAN, Š.; DOSTÁL, J. a kol. *Dobrovolnictví a nestátní neziskové organizace při mimořádných událostech v podmínkách Jihočeského kraje*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012. s. 7.

³³ FRIČ, P.; POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. s. 53.

³⁴ Srov. *Informační centrum OSN v Praze*, Mezinárodní rok dobrovolníků [online]. Praha, © 2005. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=674>>.

dobrovolnictví usilují o jeho propagaci ve společnosti a snaží se spolupracovat s ostatními organizacemi při realizaci pomoci v místní komunitě.³⁵

1.3 Typy organizované dobrovolnické činnosti

Dobrovolnická činnost se postupně rozvíjí v mnoha oblastech života. Je pestrá svým zaměřením na cílové skupiny, svou náplní, výběrem dobrovolníků, zaštiťujícími organizacemi i možnostmi získávání zdrojů. Rok 2011, který byl vyhlášen Evropským rokem dobrovolnictví, byl také rokem jedné obrovské dobrovolnické kampaně, při které probíhaly stovky aktivit, konferencí i jednání. Výsledkem bylo rozšíření povědomí o této činnosti mezi veřejností a také řada sborníků a metodických příruček, které zpřístupňují lidem přehledný výčet typů dobrovolnické činnosti, s nimiž se můžeme v naší zemi setkat.

Následující dělení vychází ze sborníku dobré praxe, který zpracovala Šimková pod názvem *Dobrovolníci mění svět*, a ze sborníků dobrovolnických konferencí v Kroměříži zpracovaných Národním dobrovolnickým centrem Hestia.

Dobrovolnictví ve zdravotnictví

Posláním tohoto programu je dobrovolnická pomoc lidem, kteří jsou nuceni určitou dobu strávit v nemocničním prostředí, a kteří se potýkají s řadou bolestí a starostí. Dobrovolník pomáhá pacientovi překlenout náročné chvíle v nemocnici, a přispívá tak k lepšímu průběhu a efektu léčby. Usiluje o pohodu pacienta a podporuje jeho aktivní spolupráci na uzdravení.

Aby byl systém fungující, musí být program připraven tak, aby nenarušoval režim a provoz v nemocnici, a aby vhodně doplňoval práci odborného personálu.

Dobrovolníci v nemocnici zajišťují jednak pravidelnou činnost na těch odděleních, se kterými je smluvně uzavřena spolupráce, a dále zajišťují jednorázové aktivity – především pro děti, popřípadě organizují kulturní akce v prostorách nemocnice.³⁶

Dobrovolnictví v sociálních službách

Sociální služby zahrnují pomoc lidem v širokém spektru činností, jejichž cílem je, stručně řečeno, sociální začlenění člověka do společnosti nebo prevence sociálního

³⁵ Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. s. 31.

³⁶ Srov. ŠIMKOVÁ, S. *Dobrovolníci mění svět*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2011. s. 9.

vyloučení.³⁷

Od toho se odvíjí také celá řada dobrovolnických možností v různých zařízeních, jako jsou například domovy pro seniory, hospice, k-centra, azylové domy, nízkoprahová centra atd. Dobrovolníci svým individuálním přístupem, navázáním přátelství a podporou klientů mohou zkvalitnit sociální služby a přinést tak ještě navíc rozměr blízkého osobního vztahu.

„Řada nestátních neziskových organizací se v této oblasti stává postupně partnerem státu a v posledních letech se podílí i na diskusích o změnách v sociální politice a zejména o charakteru poskytovaných sociálních služeb.“³⁸ Zvlášť významnou roli hrají například *Charita*³⁹, *ADRA*⁴⁰, *Člověk v tísni*⁴¹ nebo *Diakonie*⁴².

Význam dobrovolnické činnosti v této oblasti podtrhl tajemník Rady MPSV Wija na konferenci dobrovolnictví v Kroměříži v roce 2009: „Dobrovolnické aktivity spojují fyzické, duševní a sociální aktivity, přináší nové zájmy a sociální vazby, zvyšují sebeúctu a pocit užitečnosti a mají tak pozitivní dopad na zdraví a sociální začlenění... Zvýšit dobrovolnickou aktivitu by proto mělo být prioritou každé zdravotní politiky a zdravotní prevence zaměřené na seniory.“⁴³

Vzhledem k tomu, že se zde dobrovolníci pohybují na poli psychosociální pomoci a je nutné úzce spolupracovat s přijímajícími zařízeními, vyžaduje vedení dobrovolníků profesionální management. Ten je zajištěn dobrovolnickými centry jako poskytovateli metodické pomoci, výcvikových a supervizních programů a také propagace dobrovolnictví v nejširším slova smyslu.

Dobrovolnictví v kultuře

K této skupině dobrovolníků patří všichni ti, kteří jsou členy různých neprofesionálních uměleckých souborů a spolků, ti, kteří dobrovolně organizují kulturní a společenské

³⁷ Srov. *Ministerstvo práce a sociálních věcí*, Sociální služby [online]. Praha, © 2013. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/9>>.

³⁸ ŠIMKOVÁ, S. *Dobrovolníci mění svět*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2011. s. 15.

³⁹ *Charita Česká republika* [online]. Praha, © 2013. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.charita.cz>>.

⁴⁰ *ADRA* [online]. Praha, © 2013. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.adra.cz>>.

⁴¹ *Člověk v tísni* [online]. Praha, © 2013. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtsni.cz/cs>>.

⁴² *Diakonie Českobratrské církve evangelické* [online]. Praha, © 2013. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.diakonie.cz>>.

⁴³ *Sborník konference Senioři jako dobrovolníci – dobrovolníci seniorům*. Kroměříž: Klub UNESCO Kroměříž a Hestia 2009. s. 14.

akce ve svém okolí nebo i ti, kteří se zabývají ochranou a revitalizací místních kulturních památek, vedou kroniky a udržují tradice svých obcí.

Díky těmto dobrovolníkům vznikla celá řada sdružení a společností pečujících o historické stavby, jako jsou konkrétní hrady, zámky, divadla, muzea či galerie.

Jeden z mnoha zajímavých projektů v této oblasti je například organizování Živých knihoven.⁴⁴ Jedná se o způsob neformálního vzdělávání, kdy lidé vstupují do dialogu s člověkem, který se dobrovolně rozhodl sdílet s ostatními a stát se tak „živou knihou“. Jestliže se například skupina dobrovolníků rozhodla uspořádat *Živou knihovnu stereotypů a předsudků*, pak živé knížky byly reprezentovány lidmi z menšin či skupin, které bývají často spojovány s diskriminací či sociálním vyloučením. Konkrétně 28.3.2011 v Liberci v Krajské vědecké knihovně v tomto projektu byly například k „zapůjčení tyto knihy“: Romka, Židovka, Homosexuál, Kněz, Černoch, Dívka s maniodepresivní psychózou, Sociální pracovnice pracující s narkomany, Sudetský Němec atd.⁴⁵

Významnou rovinou v dobrovolnictví v kultuře je také průnik kulturní činnosti s rozvojem občanské společnosti. Jedná se o propojování kultury s humanitárními aktivitami, čímž dochází k násobení efektu. Například občanské sdružení *Unijazz*⁴⁶ sdružující zájemce o různý typ hudebních žánrů napomáhá při realizaci dobrovolnických projektů. Takto každoročně připravuje čtyřdenní *Festival Boskovice*, který je přehlídkou hudby, divadel, filmových projekcí, výstav aj., zaměřený na záchranu a obnovu židovské čtvrti v Boskovicích.

Dobrovolnictví ve sportu

Ve sportu je v ČR organizováno asi dvě stě tisíc dobrovolníků. Jsou dlouhodobě, často celoživotně spojeni s jednou tělovýchovnou jednotou nebo jedním sportovním klubem a konají nejrůznější činnosti spojené s organizováním sportovních aktivit. Některá práce je vysoce odborná (jako jsou trenéři a cvičitelé), jiná organizačně nebo i časově náročná.

⁴⁴ Srov. *Liberecká občanská společnost, Živá knihovna* [online]. © 2011, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.zivyliberec.cz/akce-v-liberci/ziva-knihovna>>.

⁴⁵ Srov. ŠIMKOVÁ, S. *Dobrovolníci mění svět*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2011. s. 29.

⁴⁶ Srov. *Unijazz, Boskovice pro židovskou čtvrt'* [online]. Praha, © 2008, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.unijazz.cz/cs/unijazz/profil-unijazzu/2/9>>.

Společným cílem všech těchto dobrovolníků je přiblížit a zpřístupnit tělesnou výchovu a sport co nejširší veřejnosti. Například Česká asociace *Sport pro všechny*⁴⁷ chápe tyto aktivity jako prevenci a alternativu proti drogové závislosti, asociálnímu chování a dalším negativním jevům.

Dobrovolníci jako doprovodný tým různých sportovních zápasů, mistrovství a soutěží jsou pro jednotlivé akce systematicky a profesionálně připravováni a stávají se tak nedílnou součástí velmi významných sportovních událostí. Kromě vědomí smysluplnosti a užitečnosti dobrovolnické práce tak mohou prožít mimořádné zážitky po boku sportovních osobností, vychutnávat sportovní atmosféru, cestovat...

Dobrovolnictví s dětmi a mládeží

Práce s dětmi a mládeží je doménou neziskových organizací. Ty poskytují dětem a mládeži dlouhodobé zázemí silných osobních vztahů. Tento vliv je pak provází celým životem. Nejde tedy jen o vyplnění volného času, ale o dlouhodobou výchovnou formaci, v níž dobrovolníci hrají nezastupitelnou roli.

K těmto skupinám patří *Skauti*⁴⁸, *Zálesáci*⁴⁹, *Mladí ochránci přírody*⁵⁰, *Pathfinderi*⁵¹, členové *YMCA*⁵² a další. Charakteristické pro tato sdružení je jejich všeobecné zaměření, v němž klíčovou úlohu hrají hry různého typu, táboření, pobyt v přírodě a přátelství s vrstevníky. Celoroční činnost obnáší týdenní schůzky, občasné výpravy, letní tábory.

Dobrovolníci se v těchto organizacích zapojují jak do jednorázových akcí, tak do pravidelné činnosti. Věnují se celým skupinám, ale i jednotlivcům.

Specifickým programem, který pochází z USA a kde již více jak sto let úspěšně funguje, je program Pět P. Je zaštitěn Asociací programu Pět P, která byla u nás vytvořena v roce 1999. Je určen dětem ve věku 6 – 15 let a je zaměřen na řešení sociálních a komunikačních obtíží dětí. Funguje na principu přátelského vztahu jednoho

⁴⁷ *Česká asociace, Sport pro všechny* [online]. Praha, © 2009, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.caspv.cz>>.

⁴⁸ *Junák – svaz skautů a skautek ČR* [online]. Praha, © 2011, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.skaut.cz>>.

⁴⁹ *Zálesák – České Budějovice* [online]. České Budějovice, © 2012, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.1strediskozalesak.cz>>.

⁵⁰ *Mladí ochránci přírody* [online]. Praha, © 2013, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.smop.cz>>.

⁵¹ *Klub Pathfinder* [online]. Praha, © 2012, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.pathfinder.cz>>.

⁵² *YMCA v ČR* [online]. Praha, © 2008, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.ymca.cz>>.

dítěte s jedním dospělým dobrovolníkem a vyjadřuje pět základních principů tohoto vztahu: Pomoc, Přátelství, Podporu, Péči a Prevenci.⁵³

Dobrovolnictví v ekologii

Již od 19. století dobrovolníci přispívají v naší zemi k péči o přírodní dědictví a životní prostředí. Starají se o významné přírodní lokality a chráněná území a pomáhají tak uchovat naši přírodu nejen pro nás, ale i pro příští generace.

Dobrovolníci se podílejí na budování a údržbě naučných stezek, na výsadbě stromů, úklidu odpadků v přírodě, vykonávají strážní službu v chráněných krajinných oblastech, zapojují se při ekologické výchově dětí, osvětových kampaních, provádí průvodcovské služby, účastní se monitoringu a výzkumných projektů.

Příkladem může být třeba *Hnutí Duha*, které „prosazuje zdravé prostředí pro život, pestrou přírodu a chytrou ekonomiku“. Její členové usilují o komunikaci s úřady i politiky, jednají s firmami ohledně zlepšení životních podmínek všech obyvatel, přičemž důsledně dbají na vlastní nezávislost.⁵⁴

Slova Vojtěcha Novotného, dobrovolného strážce Chráněné krajinné oblasti Litovelské Pomoraví - „...*všichni mají rádi přírodu, ale málo kdo ji chce skutečně chránit...*“ - vyjadřují potřebu dobrovolnické pomoci nejen při ochraně přírody, ale také při osvětě ve společnosti.⁵⁵

Mezinárodní dobrovolnictví a rozvojová spolupráce

Každý rok vyráží do zahraničí za dobrovolnickou službou asi 1 100 českých dobrovolníků, přičemž u nás na oplátku pracuje přibližně 600 dobrovolníků ze zahraničí. Přidanou hodnotou k této dobrovolnické práci je cestování, poznávání nových kultur a možností, vzdělávání v oblasti jazyků a přesahraní přátelství.

Podle délky pobytu se toto dobrovolnictví dělí na:

- ***krátkodobé***, tzv. workcampy⁵⁶, což zpravidla využívají studenti v letních prázdninových měsících. K hlavním organizátorům workcampů patří *Sdružení*

⁵³ Srov. *Hestia*, Program Pět P [online]. Praha, © 2013, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.hestia.cz/dobrovolnicke-programy/pet-pe>>.

⁵⁴ Srov. *Hnutí duha* [online]. Brno, © 2012, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.hnutiduha.cz>>.

⁵⁵ Srov. ŠIMKOVÁ, S. *Dobrovolníci mění svět*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2011. s. 56 – 64.

⁵⁶ Workcampy v ČR [online]. © 2012, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.trochujinak.cz/workcampy/co-je-to-workcamp>>.

dobrovolných aktivit – INEX⁵⁷ a dále Duha⁵⁸ – Sdružení dětí a mládeže pro volný čas, přírodu a recesi.

• **střednědobé a dlouhodobé**, trvající od dvou měsíců, rok i déle. V ČR se Evropské dobrovolné službě věnuje přes devadesát organizací. Při této práci jde o souvislou spolupráci s místní komunitou na řešení konkrétních místních problémů.

Náplní dobrovolnické práce v zahraničí mohou být projekty různého typu - kulturní, ekologické, výchovné, zaměřené na práci s dětmi, rozvojové (např. výstavba škol, nemocnic), zemědělské projekty a v neposlední řadě projekty zaměřené na multikulturní výchovu. Příkladem organizace, která se právě touto tematikou zabývá, je organizace *Casa per la Pace Milano*⁵⁹, kam odjíždí čeští studenti, aby se naučili organizovat workshopy, besedy, výstavy, vzdělávací kurzy a různé aktivity pro všechny generace, při nichž by vyučovali lidi, jak řešit konflikty nenásilnou cestou. Tato organizace se zabývá vzděláváním pro mír a reaguje tak na zvyšující se potřebu ovlivňovat veřejné povědomí v otázce přistěhovalectví.⁶⁰

Dobrovolnictví při mimořádných událostech

Lidská společnost vždy čelila a čelí mimořádným událostem, jako jsou různé pohromy či katastrofy. Snaží se předcházet negativním důsledkům, odvracet je nebo alespoň snižovat a zmírňovat.

Základním spolupracujícím pilířem při těchto událostech je Integrovaný záchranný systém (IZS), jehož základním předpisem je zákon č. 239/2000 Sb., který v § 2 písm. b) vymezuje pojem „mimořádná událost“ jako „*škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení záchranných a likvidačních prací*“.⁶¹

Povodně v roce 1997 představují pro dobrovolnictví při mimořádných událostech významný mezník. Ukázalo se totiž, že jsou to právě neziskové organizace, které jsou v řadě ohledů při událostech obrovských rozměrů schopny reagovat rychleji než stát,

⁵⁷ INEX [online]. Praha, © 2009, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.inexsda.cz>>.

⁵⁸ Sdružení Duha [online]. Praha, © 2000 - 2010, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.duha.cz>>.

⁵⁹ Dům míru v Miláně [online]. Miláno, © 2012, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.casaperlapacemilano.it>>.

⁶⁰ Srov. ŠIMKOVÁ, S. *Dobrovolníci mění svět*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2011. s. 65 – 73.

⁶¹ Zákon 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, platném k 28.6.2000.

jsou flexibilnější a efektivnější.⁶²

„Systém pomoci organizované státem má nezastupitelnou úlohu, ale sám o sobě nestačí.“⁶³ Proto dochází ke spolupráci mezi všemi sektory - veřejným (stát), ziskovým (trh) a třetím neziskovým sektorem, který je schopen profesionální koordinace dobrovolníků. Jednou z forem takové spolupráce je například uzavření Dohody mezi Jihočeským krajem a vybranými neziskovými organizacemi v tzv. *Panelu NNO*,⁶⁴ ke které došlo v květnu 2010. Podobné Panely se tvoří v celé řadě dalších krajů naší republiky. Obdobným projevem meziorganizační spolupráce je činnost *Komunitních intervenčních psychosociálních týmů*, tzv. *KIP týmů*⁶⁵, kde se formou Dohody uzavírá spolupráce mezi vybranými neziskovými organizacemi a Hasičským záchranným sborem.⁶⁶

K nejznámějším organizacím spolupracujících při mimořádných událostech (abecedně seřazeno) jsou: *ADRA*, *Český červený kříž*, *Člověk v tísni*, *Diakonie českobratrské církve*, *Charita*, *Sbory dobrovolných hasičů*, *Sdružení hasičů Čech, Moravy a Slezska*. Neméně podstatnou roli hrají různé dobrovolné oblastní spolky.

Dobrovolníci se mohou při mimořádných událostech zapojit do různých druhů pomoci, podle toho, jakým prošli výcvikem a podle aktuální potřeby pomoci. Vzhledem k tomu, že se v těchto případech jedná o organizačně velmi náročné situace, je nezbytné absolutně respektovat pokyny koordinátorů, kteří jsou v těchto chvílích klíčovými pracovníky dobrovolnického managementu.⁶⁷

Dobrovolnická pomoc při mimořádných událostech bývá spojena s evakuací obyvatelstva, s odklizením následků katastrof, s poskytováním první pomoci či pečovatelské služby, s poskytováním nouzového ubytování a stravování,

⁶² Srov. POSPÍŠIL, M. History of the Czech Nonprofit Sector, Centrum pro výzkum neziskového sektoru [online]. Brno, © 2006 - 2013, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW:

<http://www.e-cvns.cz/soubory/History_CZ_update09.pdf> s. 22

⁶³ KAVAN, Š.; DOSTÁL, J. a kol. *Dobrovolnictví a nestátní neziskové organizace při mimořádných událostech v podmínkách Jihočeského kraje*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012. s. 21.

⁶⁴ *Jihočeský kraj* [online]. České Budějovice, © 2011, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW:

<[\[http://www.kraj-jihocesky.cz/archiv_aktualit.php?par%5Bid_v%5D=1&par%5Blang%5D=&par%5Bakt%5D=2599\]\(http://www.kraj-jihocesky.cz/archiv_aktualit.php?par%5Bid_v%5D=1&par%5Blang%5D=&par%5Bakt%5D=2599\)>.](http://www.kraj-</p></div><div data-bbox=)

⁶⁵ *ADRA*, *KIP týmy* [online]. Praha, © 2012, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW:

<<http://www.adra.cz/projekty/projekty-v-cr/kip-tym>>.

⁶⁶ Srov. KAVAN, Š.; MEZNIKOVÁ, M. Zájem a ochota pomáhat druhým. *Časopis 112, Odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva*, roč. XI., č. 8, Praha, 2012.

⁶⁷ Srov. *Sborník z konference Dobrovolníci v krizových situacích*. Kroměříž: Klub UNESCO Kroměříž a Hestia, 2003. s. 44 - 45.

s psychosociální, sociální nebo duchovní podporou.⁶⁸

Dobrovolnictví firem

Dobrovolnictví firem je velmi rozšířeným a populárním typem dobrovolnictví v západních zemích. Proto také většina firem, které se u nás zabývají firemním dobrovolnictvím, má buď zahraničního vlastníka nebo partnera a od toho se pak také odvíjí odpovídající filozofie firmy.

Firmy organizují dobrovolnické dny zpravidla jedenkrát ročně. Tento den mají dobrovolníci zaměstnavatelem proplacený. Navíc se firma postará o potřebné pracovní pomůcky, zajišťuje občerstvení, pojištění a podporuje tento den organizačně i logisticky. Dobrovolnické dny jsou pro firmu výhodné z hlediska team-buildingu, kdy při společné smysluplné aktivitě dochází k budování týmové spolupráce a stmelování pracovního kolektivu. Kromě toho je to také způsob, kterým si firma buduje image.⁶⁹

Některé firmy, jako např. farmaceutická firma *Glaxo Smith Kline*, umožňuje svým zaměstnancům, aby si během roku sami vybrali pro ně vhodný dobrovolnický den a taktéž, aby si vybrali z široké nabídky neziskových organizací. Navíc od roku 2012 smí zaměstnanci k dobrovolnické činnosti vzít také s sebou rodinné příslušníky a známé.⁷⁰

V každém případě jsou takové dny pro zaměstnance velkou inspirací k dobrovolnické práci a ne zřídka se v důsledku tohoto zážitku stávají pravidelnými dobrovolníky v některém z dobrovolnických center. Firemní dobrovolnictví zahrnuje činnosti, jako například přípravu sportovně zábavných dnů, výletů a akcí pro děti z dětských domovů, návštěvy dlouhodobě nemocných v nemocnicích, úpravy areálů nemocnic, škol i školek, procházky se seniory, apod.

Komunitní dobrovolnictví

„Komunitní dobrovolnictví je přirozený a tvořivý prostředek vytváření funkční občanské společnosti, jeho cílem je podpora sociální integrace a zvýšení kvality života

⁶⁸ Srov. KAVAN, Š.; DOSTÁL, J. a kol. *Dobrovolnictví a nestátní neziskové organizace při mimořádných událostech v podmínkách Jihočeského kraje*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012. s. 33, 56.

⁶⁹ Srov. ŠIMKOVÁ, S. *Dobrovolníci mění svět*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2011. s. 84 – 93.

⁷⁰ Srov. *Glaxo Smith Kline*, Pomáháme druhým [online]. Praha, © 2012, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.gsk.cz/pro-novinare/zpravy/dobrovolnici-pomahali-v-ramci-akce-orange-day-pocele-cr.html>>.

občanů prostřednictvím partnerství občanské, veřejné a komerční sféry na místní i regionální úrovni.⁷¹

Tento typ dobrovolnictví má velký význam pro upevnění vztahů v komunitě, pro aktivní začlenění se a sdílení společných hodnot. Dobrovolníci se tak věnují zlepšování a úpravě prostředí ve své komunitě, přípravě programů pro své spoluobčany, zabývají se například historií své lokality, dbají na uchovávání místních tradic a zvyků.

Jednou z organizací, která vyhledává a podporuje regionální dobrovolnické aktivity, je *Hnutí Brontosaurus*, které například na Jesenicku v rámci programu *Cesty ke kořenům* pečuje o zaniklou osadu.⁷² Ke komunitnímu dobrovolnictví bychom také mohli zařadit činnost *Klubů maminek* nebo *Mateřských center*.⁷³

Dobrovolnictví v církvích

Pro křesťany je dobrovolnická služba přirozeným důsledkem jejich víry. Většinou si vůbec neuvědomují, že jsou ve skutečnosti dobrovolníky, přestože navštěvují nemocné v nemocnicích, pečují o seniory, podporují maminky s malými dětmi, nabízejí pečovatelskou, ošetrovatelskou, humanitární i duchovní pomoc. Navíc se velmi často zapojují do dobrovolné činnosti organizované různými neziskovými organizacemi z mimocírkevního prostředí.⁷⁴ Je zajímavé, že ze čtyř největších humanitárních organizací (Charita, ADRA, Diakonie a Člověk v tísni), jsou tři zřizovány právě církvemi (Církev římskokatolická, Církev adventistů sedmého dne, Českobratrská církev evangelická).

Církevní dobrovolnické organizace plní také významnou úlohu při výchově dětí a mládeže. K takto zaměřeným organizacím patří například: *Salesiánská asociace Dona Boska, o.s. - SADBA*⁷⁵ nebo *Klub Pathfinder*.⁷⁶

Virtuální dobrovolnictví

Někdy se využívá termín *online dobrovolnictví*. Je to dobrovolná práce vykonaná

⁷¹ ŠIMKOVÁ, S. *Dobrovolníci mění svět*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2011. s. 95.

⁷² *Hnutí Brontosaurus* [online]. Jeseník, © 2013, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.jeseniky-brontosaurus.cz>>.

⁷³ *Síť mateřských center* [online]. Praha, © 2013, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.materska-centra.cz>>.

⁷⁴ Srov. ŠIMKOVÁ, S. *Dobrovolníci mění svět*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2011. s. 104 – 113.

⁷⁵ *Salesiánská asociace Dona Boska, Salesiánská mládež* [online]. Praha, © 2013, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.mladez.sdb.cz/sadba>>.

⁷⁶ *Klub Pathfinder* [online]. Praha, © 2012, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.pathfinder.cz>>.

prostřednictvím internetu a je jakousi alternativou k dobrovolnictví tváří v tvář. Nejedná se v tomto případě pouze o propagaci dobrovolnictví nebo o spravování webových stránek, nýbrž lze touto formou provádět výzkum, fundraising, PR, poradenství, moderovat diskuse atd.

Samozřejmě, že mezi virtuálním a formálním dobrovolnictvím dochází k trvalému prolínání; často dobrovolníci, kteří se věnují virtuálnímu dobrovolnictví, se současně podílí na dobrovolnické činnosti formální. Tento typ dobrovolnictví se pojí především s mladšími věkovými kategoriemi, nejčastěji se do něj zapojují středoškoláci.⁷⁷

Z výzkumů se dá usuzovat, že virtuální dobrovolnictví se nestane samostatným dobrovolnickým odvětvím. Jeho výhoda však může spočívat v podpoře angažovanosti ve společnosti, je součástí dobrovolnického managementu, profesionalizace a vzájemné komunikace mezi lidmi i mezi institucemi.⁷⁸

1.4 Management dobrovolnictví

Hovoříme-li o managementu dobrovolnictví, pak máme na mysli model formálního dobrovolnictví, zahrnující aktivity organizované prostřednictvím dobrovolnických center nebo jiných neziskových organizací. V úvahu přichází také dobrovolnictví organizované přímo prostřednictvím poskytovatelů služeb.

1.4.1 Profesionalizace

Možná v souvislosti s dobrovolnictvím zní slovo *profesionalizace* trochu paradoxně. Ovšem má-li být dobrovolná pomoc účinná, vyžaduje efektivní profesionální organizování.

Dobrovolnictví zaznamenává v naší zemi v posledních letech mimořádný rozmach. „Vnáší do dnešní společnosti sociální rozměr, na němž je fungování postindustriálních ekonomik a jejich vyspělých technologií životně závislé.“⁷⁹ Zahrnuje v sobě širokou oblast nejen možností, ale i výhod pro stát – udržení pracovní kondice obyvatelstva, poskytuje alternativu vůči konzumní společnosti, podporuje sociální soudržnost, přispívá k prevenci kriminality a vytváří stále větší prostor pro smysluplné a prosociální

⁷⁷ Srov. FRIČ, P.; POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. s. 102 – 103.

⁷⁸ Srov. *Sborník konference Dobrovolnictví – opora občanské společnosti*. Kroměříž: Klub UNESCO Kroměříž a Hestia, 2011. s. 32 – 37.

⁷⁹ FRIČ, P.; POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. s. 37.

trávení volného času.⁸⁰ Nést ovšem takovou zodpovědnost vyžaduje zcela profesionální přístup, což znamená „získávání kompetencí a odborné pozice ve struktuře profesí a společenských úkolů“.⁸¹

Patříčné kompetence jsou důležité pro získávání, výcvik, zařazení i koordinaci dobrovolníků, pro komunikaci s poskytovateli sociálních služeb, se samosprávou a různými organizacemi a firmami dané komunity, pro vzdělávací a projektovou činnost, pro fundraising, účetnictví, vedení supervizí, práci s médii atd.⁸²

K získávání kompetencí slouží celá řada speciálně zaměřených kurzů, pořádaných různými organizacemi. K nejznámějším patří *o.s. Hestia*, jejímž hlavním posláním je propagace, rozvoj a podpora dobrovolnictví v České republice.⁸³

1.4.1.1 Public relations

Public relations je u nás již zdomácnělý výraz (používající se především v podobě zkratky PR) pro označení styku s veřejností. Zahrnuje veškeré aktivity, jež vedou ke zviditelnění, ať už organizace nebo její činnosti. Může to být formou plakátů, letáků, vývěsek, internetových stránek a především prostřednictvím médií.

V dobrovolnictví jde o podporu myšlenky, že „*nezištná pomoc druhým není činností, za kterou bychom se měli stydět, ale naopak může být zdrojem nových poznatků, zážitků a přátelství*“.⁸⁴ PR v tomto případě znamená informovat veřejnost prostřednictvím novinových článků, tiskových zpráv, výročních zpráv, regionálních i celostátních rozhlasových vysílání či televizních spotů o aktivitách dobrovolníků a možnostech zapojení se do dobrovolnické činnosti. Ideální je navázání mediálního partnerství a dlouhodobé spolupráce.

K PR aktivitám patří také příprava akcí pro veřejnost, zveřejňování vypovídajících fotografií nebo autentických zážitků a příběhů dobrovolníků a jejich klientů (pochopitelně s jejich souhlasem).

⁸⁰ Srov. FRIČ, P.; POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. s. 37 – 38.

⁸¹ Slovník cizích slov [online]. © 2005 - 2006, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/profesionalizace>>.

⁸² Srov. FRIČ, P.; POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. s. 252.

⁸³ Srov. *Hestia*, Dobrovolnická cena Křesadlo [online]. Praha, © 2013, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.hestia.cz/kresadlo/akreditovane-kurzy-hestia>>.

⁸⁴ TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. s. 58.

Cílem této činnosti je změna postojů veřejnosti vůči fenoménu dobrovolnictví, informovanost a nabídka nových příležitostí k dobrovolné službě či k dárcovství.⁸⁵

1.4.1.2 Financování

Oblast financování je v dobrovolnictví považována za jednu z bariér. Především v dobrovolnických centrech není prozatím financování jejich provozu dostatečně ošetřeno. Obtížná dostupnost financí především na mzdy profesionálních koordinátorů a na režii dobrovolnických center vede k tomu, že se centra nemohou rozrůstat tak, aby to odpovídalo poptávce přijímajících organizací a někdy dokonce i nabídce dobrovolníků. Navíc sociální nejistota a výkyvy v získávání financí způsobují často sice nechtěnou, ale přesto nezbytnou fluktuaci pracovníků.⁸⁶

Získávání finančních prostředků obnáší několik kroků: vejít ve známost ve svém regionu, navázat kontakty s regionálními médii, s orgány samosprávy a státní správy, připravovat projekty a rozpočet, psát granty a žádosti, zapojit se do fundraisingu,⁸⁷ vést účetnictví, prokazatelně provozovat dobrovolnickou činnost, tzn. vést odpovídající databázi dobrovolníků a databázi vykonané činnosti a v daných termínech podle určení donátora čerpat finanční prostředky a odevzdávat průběžné i závěrečné zprávy, včetně vyúčtování.

Financování neziskových organizací je zajišťováno:

- **z veřejných zdrojů**

To zabezpečují instituce státní správy, tedy ministerstva a instituce samosprávy, kam řadíme zdroje z krajských, městských a obecních rozpočtů. Tyto zdroje mají svůj velký regionální význam.⁸⁸

Dotace lze poskytovat občanským sdružením a obecně prospěšným společnostem na základě předpisu České národní rady č. 576/1990 Sb.⁸⁹ o pravidlech hospodaření s rozpočtovými prostředky České republiky a obcí v České republice (rozpočtová pravidla republiky).⁹⁰ Tyto dotace jsou určeny pro NNO podle rozpočtových pravidel na

⁸⁵ Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. s. 57 – 60.

⁸⁶ Srov. FRÍČ, P.; POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. s. 252.

⁸⁷ Tamtéž.

⁸⁸ Srov. BOUKAL, P. *Nestátní neziskové organizace*. Praha: Oeconomica, 2009. s. 303.

⁸⁹ *Poslanecká sněmovna parlamentu ČR*, Předpis 576/1990 Sb. ve znění platném k 1.1.1991 [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=576&r=1990>>.

⁹⁰ Srov. HYÁNEK, V.; PROUZOVÁ, Z.; ŠKARABELOVÁ, S. a kol. *Neziskové organizace ve veřejných službách*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. s. 240.

konkrétní akce a konkrétní programy. Každoročně jsou tato pravidla aktualizována a předkládána formou usnesení.⁹¹

- **z neveřejných zdrojů**

Do této oblasti patří získávání finančních prostředků od individuálních dárců, nadací či firem. Patří sem tedy na jedné straně *sponzoring* a na straně druhé *samofinancování* neziskových organizací.⁹²

Firemní dárcovství je založeno na spolupráci firmy a neziskového sektoru, kdy do podnikatelské činnosti jsou integrovány sociální a ekologické aspekty. Je to uvědomění si existence společenského problému a projevená důvěra v to, že je to právě nezisková organizace, která je schopná tento problém řešit. V této souvislosti hovoříme o tzv. společenské odpovědnosti firem (*Corporate Social Responsibility – CSR*), které takto každoročně věnují částku 1,5 miliardy. Ještě větší podpoře CSR u nás brání nízké daňové odpisy, chybějící celospolečenská diskuse a s tím související nedostatečné společenské uznání.⁹³

K získávání financí mohou neziskové organizace využít formu dárcovských SMS, kdy dárcé tímto způsobem podporuje určitou konkrétní věc, která je momentálně aktuální. Dále je to forma veřejných sbírek, lze využít možnost pravidelného převodu financí z účtu na účet, jednou z variant je také použití úředně zapečetěných pokladniček na smluvně dohodnutých místech, prodej předmětů nebo vstupenek.

Důležitým pojmem spojeným se získáváním finančních prostředků je *fundraising*, neboli zvyšování, či budování fondů. Jeho hlavní zásadou je osobní, aktivní přístup, budování dobrých vztahů s veřejností, stanovení konkrétní částky, jasný přehled a efektivní využití prostředků, důvěryhodnost a v neposlední řadě umění nejen požádat, ale i poděkovat.

Jednou z rozvíjejících se oblastí v současné době je tzv. *sociální podnik*.⁹⁴ Má celou řadu podob a „je zvláštní tím, že se nesoustředí pouze na zisk, ale získané volné

⁹¹ Srov. *Ministerstvo financí České republiky*, Financování neziskových organizací [online]. Praha: MF ČR, © 2005. [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/nezisk_organizace.html>.

⁹² Srov. BOUKAL, P. *Nestátní neziskové organizac.* Praha: Oeconomica, 2009. s. 303.

⁹³ Srov. ŠANCOVÁ, V. a kol. *Napříč společenskou odpovědností firem.* Praha: AISIS, 2005 [online]. Říčany: AISIS, © 2010 - 2012 [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.proceweb.cz/files/Napric-SOF.pdf>>, s. 17.

⁹⁴ *Česká spořitelna*, Sociální podnik [online]. Praha, © 2013, [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.csas.cz/static_internet/cs/Komunikace/Spolecenska_odpovednost/Spolecenska_odpovednost/Prilohy/principy_soc_podniku.pdf>.

prostředky použije na veřejně prospěšnou věc“.⁹⁵ Může tak jít například o prodej výrobků z chráněných dílen či dobrovolníků, nebo prodej darovaného zboží, jako je oblečení, obuv, nádobí apod.

1.4.2 Legislativa

1.4.2.1 Zákony

Základním legislativním opatřením, které upravuje statut dobrovolníka v ČR, je *zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů*⁹⁶, který vešel v platnost v roce 2003. Specifikuje podmínky dobrovolnické činnosti, práva a povinnosti dobrovolníka i organizací, vymezuje pojmy související s dobrovolnickou činností, upozorňuje na nutnost pojištění kryjícího odpovědnost za škodu na majetku nebo zdraví, objasňuje a určuje kompetence přijímajících a vysílajících organizací, definuje podmínky akreditace a poukazuje na nezbytné body, jež jsou součástí smlouvy mezi dobrovolníkem a vysílající organizací.

Zákon 108/2006 o sociálních službách ve své novelizaci z roku 2007 počítá s činností dobrovolníků v zařízeních poskytujících sociální služby a v § 115 se odvolává na zákon 198/2002 Sb.⁹⁷

Dobrovolníci se také objevují v *zákoně o sociálně-právní ochraně dětí – zákon č. 359/1999 Sb. v platném znění*.⁹⁸ Týká se dobrovolníků pracujících v zařízeních pro sociálně výchovnou činnost, dobrovolnickou činnost na dětských táborech a v dobrovolnických programech.

Jsou jím vázáni například programy *Pět P*⁹⁹, *Kompas*¹⁰⁰ nebo projekt MŠMT *Klíče pro život*¹⁰¹ a další.

⁹⁵ ŠVRČKOVÁ, T. Sociální podnikání přináší veřejný prospěch, *Corpor AID magazin* [online]. Praha, 2008, č. 3. [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné na WWW:

<http://www.arsczech.org/files/publikace_prosinec_DESIGN.pdf>.

⁹⁶ Zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění platném k 24.4.2002.

⁹⁷ *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha: MPSV, © 2011 [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz>>.

⁹⁸ Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí, ve znění platném k 9.12.1999.

⁹⁹ *Hestia*, Program Pět P [online]. Praha, © 2013, [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné na WWW:

<<http://www.hestia.cz/dobrovolnicke-programy/pet-pe>>.

¹⁰⁰ *Hestia*, Kompas [online]. Praha, © 2013, [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné na WWW:

<<http://www.hestia.cz/dobrovolnicke-programy/program-kompas>>.

¹⁰¹ *Ministerstvo práce a sociálních věcí*, Klíče pro život [online]. Praha: MPSV, © 2011 [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/mladez/narodni-projekt-klice-pro-zivot-1>>.

1.4.2.2 Akreditace

Akreditaci vysílajícím organizacím uděluje Ministerstvo vnitra na návrh akreditační komise složené ze zástupců jednotlivých ministerstev. Může být udělena občanskému sdružení, obecně prospěšné společnosti, církvím nebo náboženským společnostem, právnické osobě církve nebo náboženské společnosti evidované podle zákona upravujícího postavení církví a náboženských společností. K udělení akreditace je nutné doložit konkrétní projekty nebo programy dobrovolnické služby, finanční způsobilost organizovat přípravu a provádění dobrovolnické služby, musí být zřejmá bezúhonnost takové organizace a schopnost naplňovat všechny podmínky zákona 198/2002 Sb.

Akreditace se přiděluje na dobu tří let.¹⁰² Platná akreditace poté umožňuje požádat o dotaci, která se týká zejména přímé služby dobrovolníků (pojištění, výpisy RT, lékařské prohlídky, cestovné dobrovolníků, školení a výcvik dobrovolníků).¹⁰³

1.4.2.3 Vysílající a přijímající organizace

- **Vysílající organizace**

dobrovolníky vybírá, eviduje, připravuje pro výkon dobrovolnické služby a v případě, že má udělenou a platnou akreditaci, uzavírá s nimi smlouvu o výkonu dobrovolnické služby. Ještě před vysláním dobrovolníka k výkonu dobrovolnické služby je povinna uzavřít pojistnou smlouvu kryjící odpovědnost za škodu na majetku nebo na zdraví, kterou dobrovolník při výkonu dobrovolnické služby způsobí sám nebo mu bude způsobena. Dobrovolník odpovídá pouze za škodu, kterou způsobil úmyslně.¹⁰⁴

Podle § 3 a § 7 uzavírá vysílající organizace smlouvu s dobrovolníkem, který je starší 15 let (jde-li o dobrovolnickou službu konanou na území naší republiky) a do věku 18 let dobrovolníka je nutné doložit ověřený souhlas jeho zákonného zástupce.

Pokud se dobrovolnická služba týká činnosti v zahraničí, smlouvu lze uzavřít pouze s dobrovolníkem starším 18 let.

- **Přijímající organizace**

je osoba, pro jejíž potřeby je dobrovolnická služba vykonávána. Je způsobilá uzavřít smlouvu s vysílající organizací a schopná dostát závazkům této smlouvy.

¹⁰² Srov. *Ministerstvo vnitra České republiky*, Dobrovolnická služba [online]. Praha: MV ČR, © 2010. [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-500539.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>>.

¹⁰³ Srov. FRIČ, P.; POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. s. 245.

¹⁰⁴ Srov. Zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění platném k 24.4.2002. § 4, § 6 a § 7.

Dobrovolnická činnost nenahrazuje činnost osob, které jsou v přijímající organizaci v pracovněprávním vztahu.¹⁰⁵

1.4.3 Koordinační činnost

1.4.3.1 Získávání dobrovolníků

Je veliký rozdíl, zda dobrovolníky získává organizace, která svou činnost teprve rozvíjí, nebo organizace fungující již několik let. Jedná se sice o stále se opakující proces, ale důraz na jednotlivé formy se liší.

Jestliže komunita není informována o tom, jaké dobrovolnické programy organizace zajišťuje, a kterých cílových skupin se dobrovolnická služba týká, pak je potřeba využít ty metody, jež zasáhnou co nejširší okruh společnosti. To znamená informovat veřejnost prostřednictvím místního tisku, regionálního či televizního vysílání, využít vylepovací plochy pro plakáty, rozdávat letáky. Zahájit spolupráci se školami, pokud je to možné, setkat se se studenty přímo ve vyučování nebo využít školního rozhlasu. Na vysokých školách informovat studenty při nástupu do prvních ročníků, vždy využít vývěsky.¹⁰⁶

K velkým kampaním patří propojení informací o dobrovolnictví s nějakým kulturním programem: koncertem, tanečním vystoupením apod. Nejlepší možností, jak získávat dobrovolníky, je umožnit lidem vyzkoušet si některé dobrovolnické aktivity nebo sledovat praktické ukázky z této činnosti - obzvláště, pokud se do kampaně zapojí samotná cílová skupina, pro kterou jsou dobrovolnické programy připravovány. To je možné uskutečnit buď přímo ve smluvních zařízeních v přijímajících organizacích, nebo v některých případech je možné takovou akci připravit ve veřejných prostorách: ve školách nebo v kulturních zařízeních.

Jestliže organizace zajišťuje dobrovolnickou činnost již několik let a stane se tato služba veřejně známou, pak lze využít navázané spolupráce s těmi školami, které ve svém programu dobrovolnictví podporují, stavět na navázaných kontaktech v místních médiích, kteří se posléze sami zajímají o průběh činnosti a využít toho, že sami dobrovolníci, kteří mají osobní zkušenost s dobrovolnictvím, se rádi sdílejí o své prožitky se svými vrstevníky a známými a jsou živou motivací k dobrovolnictví pro své okolí.

¹⁰⁵ Srov. Zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění platném k 24.4.2002. § 3 a § 7.

¹⁰⁶ Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. s. 77

Rozhodně je dobré jednotlivé formy kombinovat podle možností organizace a podle místních podmínek.¹⁰⁷

1.4.3.2 Výcvik dobrovolníků

Výcvik se odvíjí od charakteru činnosti, kterou bude dobrovolník vykonávat. Může probíhat jak formou individuální, tak skupinově. Je zaměřen na poskytnutí základních informací ohledně cílové skupiny uživatelů, možností náplně dobrovolnické služby a na způsob spolupráce s vysílající i přijímající organizací. Dobrovolník je seznámen s prostředím dobrovolnické služby, s kontaktní osobou a dalšími pro něj potřebnými pracovníky obou organizací.

Výcvik je také důležitý k ujasnění motivace dobrovolníka, k čemuž zpravidla slouží jednoduchý dotazník. Zároveň je zde prostor k prodiskutování případných obav dobrovolníka. V případě, že dobrovolník bude pracovat s nezletilými dětmi, je součástí výcviku také jeho psychologické posouzení. Kromě konkrétní dobrovolnické pomoci je dobrovolník také informován o důležitosti supervize a je seznámen s jejími principy.

V některých případech (např. pomoc v zázemí neziskové organizace) je možné, že seznámení dobrovolníka s jeho činností může trvat třeba jen jednu hodinu, v jiných programech (např. Pět P) je nutné, aby dobrovolník absolvoval víkendový výcvik a u zvláště složitých programů (např. psychosociální pomoc v krizových situacích) se musí dobrovolníci připravovat v průběhu několika týdnů nebo se počítá s jejich trvalým průběžným doškolením.

Výcviku věnujeme zvláště velkou pozornost, neboť se právě zde může ukázat, že zájemce není pro dobrovolnickou činnost vhodný. Pak je na místě, aby mu bylo korektním a otevřeným způsobem sděleno, že se s ním organizace musí rozloučit.¹⁰⁸

1.4. 3.3 Motivace dobrovolníků

Motivy dobrovolníků nemusí vždy upřednostňovat prospěch ostatních a tudíž nemusí být vždy jednoznačně pozitivní. Proto je nutné umět tyto motivy včas rozpoznat, rozlišit, a pokud přichází zájemce o spolupráci s více zápornými motivy, je třeba jej citlivě, ale jednoznačně odmítnout.

¹⁰⁷ Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. s. 78.

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 79 – 81.

Mezi **negativní motivy** můžeme řadit například nerealizovanou snahu ovládat a kontrolovat druhé. Pomáhání může sloužit ke zvyšování pocitu vlastní důležitosti a nepostradatelnosti, zvláště u lidí s deficitem sebeúcty, může být formou vyhledávání ještě ubožejších lidí, než jsem sám; může sloužit k vyrovnávání narušené duševní rovnováhy v důsledku neřešeného nebo neřešitelného osobního problému. Zájemce o dobrovolnickou činnost tak může nevědomě hledat řešení svých raných traumat z dětství, nebo chce tímto způsobem řešit svou neuspokojenou touhu po uznání, vděčnosti či obdivu. Může se jednat o faktory tvořící základ „*syndromu pomáhajícího*“, v jehož pozadí může stát specifická narcistická porucha.¹⁰⁹

Tošner, Sozanská dále uvádí výčet některých dalších nebezpečných motivů, jako například: soucit vedoucí k degradaci uživatelů, služba pramenící z pocitu povinnosti, snaha zasloužit si něco, vlastní osamělost, nebo panovačnost.¹¹⁰

Pokud je nebezpečný motiv silný, může silně poškodit klienta a vztahy mezi členy dobrovolnického týmu.

Na druhou stranu dobrovolnictví skutečně umožňuje seberealizaci, posiluje sebevědomí člověka, například u lidí, kteří jsou momentálně nezaměstnaní. Rozvíjí schopnosti a nové dovednosti potřebné k pomáhání. Je subjektivně odměňující a obohacující, zprostředkovává nové zkušenosti, sociální kontakty a přátele. Je možností, jak smysluplně využít volný čas a má motivující sílu.¹¹¹

Tošner, Sozanská dělí **pozitivní motivaci** do jednotlivých kategorií na:

1. *Konvenční nebo normativní motivaci*, kdy se tato motivace opírá o principy křesťanské morálky a představy o správném způsobu života v příslušné vrstvě obyvatelstva.

2. *Reciproční motivaci*, při níž dobrovolník očekává jakési výhody pro sebe, ve smyslu udržení se v pracovní kondici, v komunikaci, v získávání zkušeností, v rozšiřování svých schopností.

3. *Nerozvinutou motivaci*, která v sobě zahrnuje důvěru v organizaci, přesvědčení o smysluplnosti dobrovolnické práce a možnost podílet se na šíření dobré myšlenky.¹¹²

¹⁰⁹ Srov. ZÁŠKODNÁ, H.; MLČÁK, Z. *Osobnostní aspekty prosociálního chování a empatie*. Praha: TRITON, 2009. s. 163.

¹¹⁰ Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. s. 46.

¹¹¹ Srov. ZÁŠKODNÁ, H.; MLČÁK, Z. *Osobnostní aspekty prosociálního chování a empatie*. Praha: TRITON, 2009. s. 163.

¹¹² Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. s. 47.

Podle Friče je možné motivaci dobrovolníků jednoduše rozlišit na *vnitřní*, kdy dobrovolnická práce je pro dobrovolníka cílem sama o sobě, a *vnější*, kdy aktivita dobrovolníka je stimulována něčím, co existuje mimo ni.

Je ovšem potřeba říci, že jednotlivé typy motivací se u dobrovolníka prolínají a vzájemně se nevyklučují. Každý dobrovolník disponuje určitou směsicí motivů, jež vzájemně korelují. Jsou to důvody, které vedou dobrovolníka k ochotě participovat na dobrovolnických aktivitách a jsou formovány hodnotami, jež dobrovolník v této službě nachází. Právě na dobrovolnictví je zřejmé, že lidská činnost není vždy řízena jen utilitárním kalkulem, ale že může být vedena také sociálním cítěním, jež v sobě zahrnuje pocity solidarity, empatii projevovanou trpěcím, zápal pro konání dobra celé komunity, soucit a milosrdenství.¹¹³

1.4.3.4 Evaluace dobrovolníků

Evaluace je proces hodnocení dobrovolnické činnosti, který se dotýká celé organizace. Zahrnuje mj. způsob evidence dobrovolníků, návštěv či odpracovaných dobrovolnických hodin a slouží jako konkrétní podklad k prezentování dobrovolnické služby na veřejnosti. Výsledkem evaluace není jen nějaké matematické sčítání, ale je to způsob, prostřednictvím něhož organizace hledají nové cesty ke zkvalitňování své práce. Je také způsobem ohodnocení vykonaného díla a slouží tak jako argument k podtržení důležitosti a nepostradatelnosti této služby.

S evaluací přímo souvisí ocenění dobrovolníků a jejich odměňování. Upřímné poděkování za jejich činnost je naprostou samozřejmostí. K tomu je možné využít čas před Vánoci, před prázdninami, nebo příležitost výročí organizace, popřípadě svátek či narozeniny dobrovolníka. Zvláště vhodným časem je 5. prosinec – Mezinárodní den dobrovolníků, kdy jednotlivé organizace zpravidla pořádají slavnostní veřejné setkání dobrovolníků i zaměstnanců. Zde obvykle bývá dobrovolníkům předávána nějaká symbolická cena či drobný dárek. Jednou z možností ocenění může být také pozvání na neformální setkání týmu, výlet, kulturní či sportovní akci. To vše vytváří v organizaci pozitivní atmosféru, která je základní motivací pro pokračování dobrovolníků v jejich dobrovolnické službě.¹¹⁴

¹¹³ Srov. FRIČ, P.; POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. s. 105 – 110.

¹¹⁴ Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. s. 83 – 84.

1.4.3.5 Supervize dobrovolníků

Se supervizí se můžeme setkat v různých odvětvích lidské činnosti. Existuje řada směrů i škol supervize. V dobrovolnictví má nejbližší k supervizi v pomáhajících profesích. Na její potřebu právě v dobrovolnictví upozorňuje Matoušek ve své knize *Metody a řízení sociální práce*.¹¹⁵

Při supervizi jde o komunikaci dobrovolníka, respektive skupiny dobrovolníků, se supervizorem. Komunikace by měla probíhat v neohrožujícím prostředí, což umožní dobrovolníkům konzultovat svoje postoje a pocity pramenící z dobrovolnické činnosti. Je také neformální kontrolou jejich práce.¹¹⁶

Zároveň umožňuje vyjádření podpory dobrovolníkům, pomáhá jim překonávat bariéry a předcházet tak jejich vyhoření. Současně je také zdrojem informací pro organizaci i pro dobrovolníka, neboť vytváří dostatečný prostor pro obousměrnou zpětnou vazbu.¹¹⁷

Plní tedy *funkci podpůrnou, vzdělávací i řídicí*. Supervizorem může být zaměstnanec organizace – pak hovoříme o tzv. *interní supervizi*, nebo člověk přicházející zvenku, který není nijak zapojen do hierarchie organizace – v tomto případě hovoříme o tzv. *externí supervizi*. Pro organizace je výhodná kombinace obou typů.¹¹⁸

¹¹⁵ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. s. 349 – 364.

¹¹⁶ Srov. FRIČ, P.; POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. s. 254.

¹¹⁷ Srov. *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Praha: Hestia 2003. s. 23.

¹¹⁸ Srov. OPATRŇÝ M.; LEHNER M. a kol. *Teorie a praxe charitativní práce*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, 2010. s. 63.

2 VÝZKUM

2.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu bylo zjistit, nakolik jsou studenti prezenčního studia oboru Sociální a charitativní práce informováni a také angažováni v dobrovolnictví. Zajímalo mě, které informace o dobrovolnictví měli na začátku studia a nakolik se jejich informovanost zvýšila během tří let na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích (dále TF JU).

Dále mne zajímalo, do jaké míry se studenti aktivně zabývají dobrovolnickou činností, a které dobrovolnické aktivity se mezi studenty objevují nejčastěji. Pět otázek v dotazníku bylo zaměřeno na jejich vztah k veřejným finančním sbírkám. Poslední sledovanou oblastí bylo, jak se v průběhu studia mění postoje a motivace studentů k dobrovolnictví.

2. 2 Zkoumaný soubor

Zkoumaným souborem jsou studenti oboru Sociální a charitativní práce na TF JU, kteří nastoupili do prvního ročníku v prezenční formě v říjnu 2010. Standardní délka studia činí tři roky, tedy do roku 2013.

Spolu s těmito studenty jsem také já zahájila své studium v prezenční formě ve stejném oboru. Dalo se předpokládat, že budu mít možnost se spolužáky danou problematiku konzultovat, že jim budu moci na základě osobního přátelství nabídnout některé jednorázové dobrovolnické aktivity i možnosti dlouhodobé dobrovolnické služby, a že budu moci sledovat stejný vzorek respondentů během tří let. To vše vzhledem k připravovanému výzkumu mělo pro mě od začátku obrovskou vypovídající hodnotu.

Dotazníky jsem v nezměněné podobě předkládala studentům za dobu jejich tříletého studia celkem třikrát. v letním semestru 2010, v letním semestru 2011 a v zimním semestru 2012. Z 29 studentů 4 ukončili studium v průběhu prvních dvou ročníků. Jejich dotazníky tedy byly z výzkumu vyřazeny. Všech zbývajících 25 studentů vyplnilo všechny tři dotazníky, které jsou uloženy v mém osobním archívu.

2.3 Stanovení hypotéz

Hypotéza č. 1: *Předpokládám, že v průběhu studia se informovanost studentů v oblasti dobrovolnictví zvýší*

- neboť tato tématica je součástí výuky daného oboru.

- K této hypotéze se vztahují otázky č. 3 – 8.

Hypotéza č. 2: *Předpokládám, že zájem studentů o aktivní zapojení se do dobrovolnictví bude v průběhu jejich studia vzrůstat*

- vzhledem ke kolektivní dimenzi dobrovolnictví¹¹⁹ a řadě nabízených dobrovolnických možností na TF JU.

- K této hypotéze se vztahují otázky č. 9 – 16.

Hypotéza č. 3: *Předpokládám, že nejrozšířenější formou dobrovolnické činnosti je zasílání dárcovských SMS*

- vzhledem k její jednoduchosti a mediálnímu zviditelnění.

- K této hypotéze se vztahuje otázka č. 17.

Hypotéza č. 4: *Předpokládám spíše negativní vztah studentů k veřejným finančním sbírkám,*

- přičemž vycházím z osobních zkušeností s reakcemi lidí při pořádání těchto sbírek.

- K této hypotéze se vztahují otázky 20 a 21.

2.4 Metodika výzkumu

Ve své práci jsem zvolila matematicko-statistickou metodu panelové analýzy, uskutečněnou formou dotazování prostřednictvím strukturovaného dotazníku.

Jeho nespornou výhodou je poměrně snadné, rychlé a ekonomicky nenáročné získání informací od většího počtu respondentů. Pro dotazované poskytuje dostatek času na rozmyšlení odpovědi a je snadno opakovatelný. Na druhou stranu jeho nevýhodou je obtížnost zjištění pravdivých odpovědí, neboť lidé mohou něco jiného psát a něco jiného dělat v praxi.¹²⁰

Dotazník (viz Příloha I.) obsahuje celkem 27 otázek. Z toho 18 uzavřených otázek, polootevřených 7 a 2 otevřené.

¹¹⁹ Srov. FRIČ, P.; POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. s. 36 – 37.

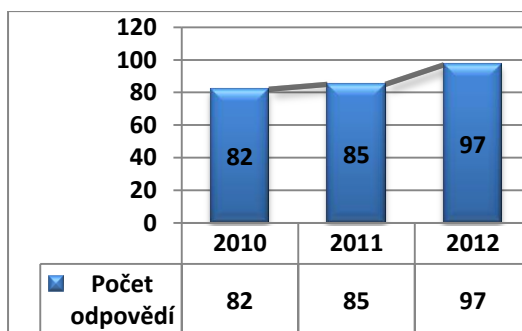
¹²⁰ Srov. ČIHOVSKÝ, J. *Sociologický výzkum – Studijní text pro posluchače FTK UP*. Olomouc: FTK UP, 2006. s. 14.

2.5 Výsledky získaných dat ve vztahu k hypotézám

Výzkumu se zúčastnilo celkem 25 studentů, z toho 21 žen a 4 muži ve věku 20 – 26 let.

2.5.1 Získaná data k hypotéze č. 1: Předpokládám, že v průběhu studia se informovanost studentů v oblasti dobrovolnictví zvýší.

Graf č. 1 k otázce č. 3: Vyjmenujte některé organizace, o nichž víte, že se zabývají dobrovolnickou činností (vysílají dobrovolníky, pořádají sbírky, pomáhají při katastrofách...).

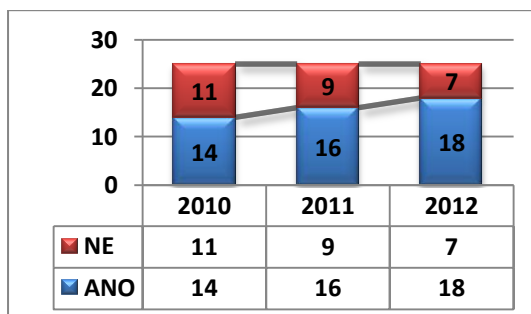


Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25

V 1. ročníku správně vyjmenovali studenti celkem 82 organizací, ve 2. ročníku 85 organizací a ve 3. ročníku 97 organizací. Mezi nejčastějšími odpověďmi se vyskytovaly následující organizace: Charita, ADRA, Člověk v tísni, ČČK, Spolky dobrovolných hasičů nebo Salesiánská střediska pro děti a mládež.

Graf č. 2 k otázce č. 4: Sympatizujete s některou z uvedených organizací na základě vlastní či přejaté zkušenosti?

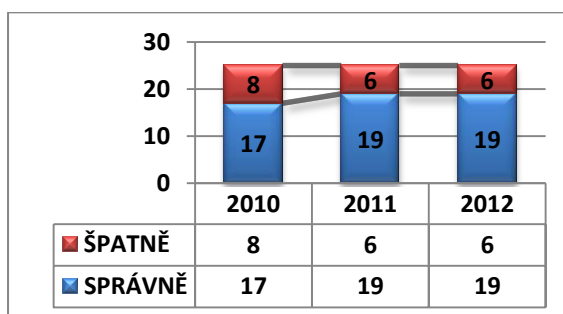


Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25

Z grafu vyplývá mírná stoupající tendence v sympatiích ke konkrétní organizaci.

Graf č. 3 k otázce č. 5: Který zákon se vztahuje k dobrovolnické činnosti?

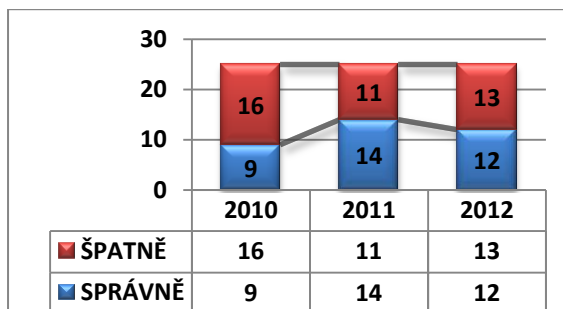


Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25

Ze všech respondentů odpovědělo správně nejprve 17 a pak dvakrát 19 studentů.

Graf č. 4 k otázce č. 6: Kdo je plátcem zdravotního pojištění v případě splnění podmínek uvedených v zákoně?

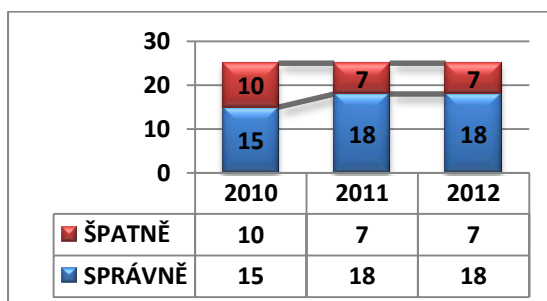


Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25

V této otázce nejprve odpovědělo správně 9 respondentů, pak 14 a ve 3. ročníku 12. V tomto případě nelze hovořit o zvyšující se informovanosti studentů.

Graf č. 5 k otázce č. 7: Jaká je nejnižší věková hranice dobrovolníka podle zákona o dobrovolnické službě v ČR?

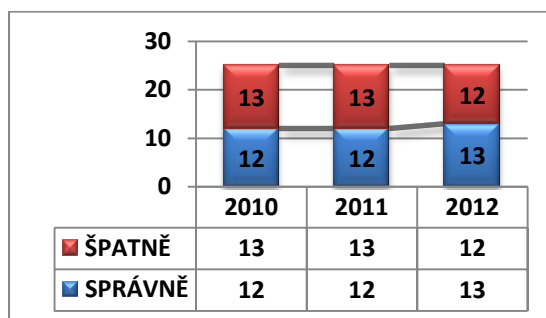


Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25

V 1. ročníku správnou odpověď 15 let označilo 15, ve 2. i ve 3. ročníku 18 studentů.

Graf č. 6 k otázce č. 8: Započítává se dobrovolnická služba do potřebné doby pojištění, ze které je vypočítáván důchod (starobní, částečně invalidní, invalidní)?



Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25

V otázce znalostí ohledně pojištění lze vidět pouze minimální zvýšení. Studenti měli možnost vybrat správnou odpověď ze tří možných, přičemž obecně lze říci, že přibližně polovina z nich vždy odpovídala špatně.

2.5.1.1 Verifikace hypotézy č. 1

Z prvních otázek výzkumu vyplývá, že studenti postupně získávali větší přehled o organizacích zabývajících se dobrovolnickou činností. V polootevřené otázce č. 4, v níž mohli uvést konkrétní organizaci, s níž sympatizují ať už na základě vlastní či přejaté zkušenosti, jmenovali především ty organizace, které nějakým způsobem spolupracují s TF JU (ADRA, Charita, Salesiánské středisko).

Legislativní otázky studentům příliš blízké nejsou, což lze vidět na uvedených grafech, a také v osobních poznámkách, pro které měli studenti prostor v závěru dotazníku.

Citují: „Mám dojem, že otázky zákonné úpravy jsou trochu **HARDCORE**. S odpuštěním typuju a budu typovat i příště.“ (CHP/2010/29)

„...nevím, jestli je fakt nutné něco takového vědět? Jsem dobrovolník, fandím dobrovolnictví, ale nikdy jsem to nepotřebovala...“ (CHP/2010/28)

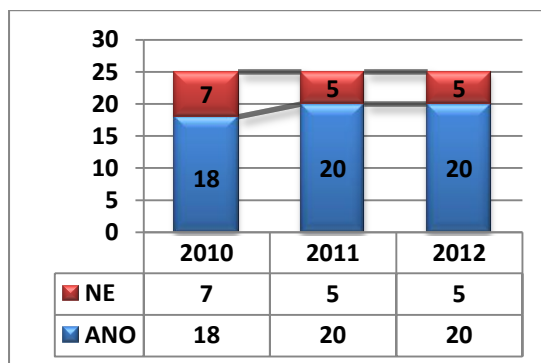
Tabulka č. 1 k hypotéze č. 1

Otázky	3	4	5	6	7	8
Verifikace	+	+	+	-	+	+

Souhrnně lze říci, že byť celkově nedošlo k nějakému výraznému zvýšení vědomostí o dobrovolnictví, v těch otázkách, které uvádí dotazník, přesto k určitému zvýšení znalostí došlo, čímž byla **1. hypotéza potvrzena**.

2.5.2 Získaná data k hypotéze č. 2: Předpokládám, že zájem studentů o aktivní zapojení se do dobrovolnictví bude v průběhu jejich studia vzrůstat.

Graf č. 7 k otázce č. 9: Věnoval/a jste se někdy dobrovolnické činnosti před vstupem na TF JU? Pokud ano, pak ve které oblasti?

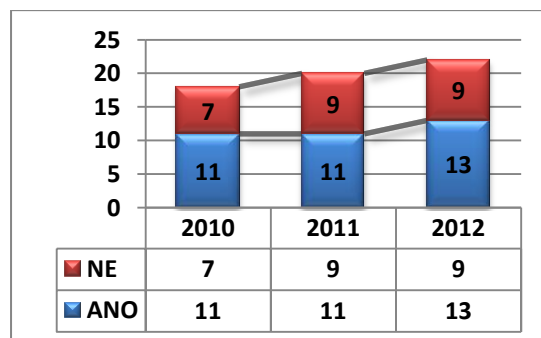


Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25

Přestože se jedná o stejné časové období, tedy před nástupem studentů na TF JU, odpovědi stejných respondentů se v jednotlivých letech liší. Na základě rozhovoru s nimi jsem došla ke zjištění, že rozdíl je dán posunem ve vnímání toho, co lze za dobrovolnickou činnost považovat. Vzhledem k tomu, že se jedná o polootevřenou otázku, v kladných odpovědích se nejčastěji objevovala účast na veřejných sbírkách, především Tříkrálová sbírka Charity.

Graf č. 8 k otázce č. 11: V případě, že jste se dříve zapojil/a do dobrovolnické činnosti, uvažujete o návratu k dobrovolnictví?

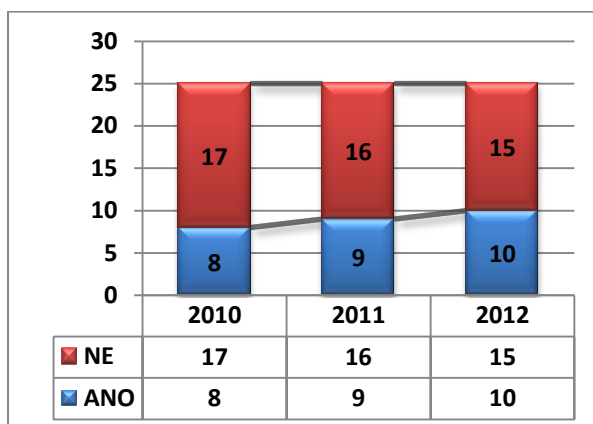


Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v roce 2010: 18, v roce 2011: 20, v roce 2012: 22

11. otázka přímo reaguje na 9. otázku, neboť se ptá těch, kteří v předchozí otázce odpověděli kladně. V 1. i ve 2. ročníku o návratu k dobrovolnictví v nějaké podobě uvažuje 11 studentů, ve 3. ročníku se jejich počet zvýšil na 13.

Graf č. 9 k otázce č. 10: Věnujete se dobrovolnické činnosti nyní? Pokud ano, pak ve které oblasti?

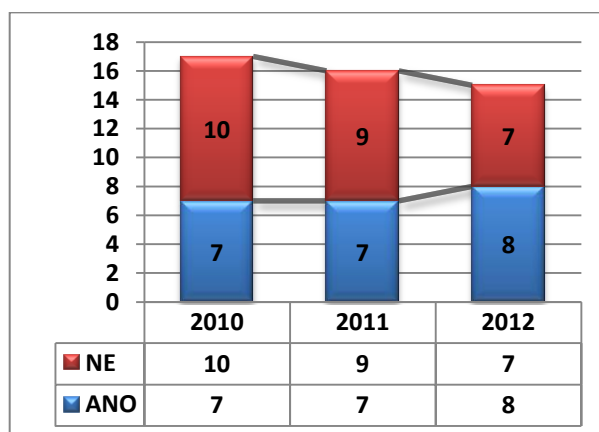


Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25

Z odpovědí v této otázce vyplývá, že přibližně třetina studentů je do dobrovolnické činnosti zapojena, a to v různých oblastech. V odpovědích jsou například: ČČK, Junák, volnočasové aktivity pro děti z dětského domova, pravidelné navštěvování seniorů, streetwork v Salesiánském středisku, práce pro sociálně vyloučené děti, účast na sbírkách (Bílá pastelka, Sbirka pro Světlušku) a pomoc ve Středisku rané péče.

Graf č. 10 k otázce č. 12: Pokud jste se dobrovolnické činnosti dosud nevěnoval/a, přemýšlíte nad možností stát se dobrovolníkem?



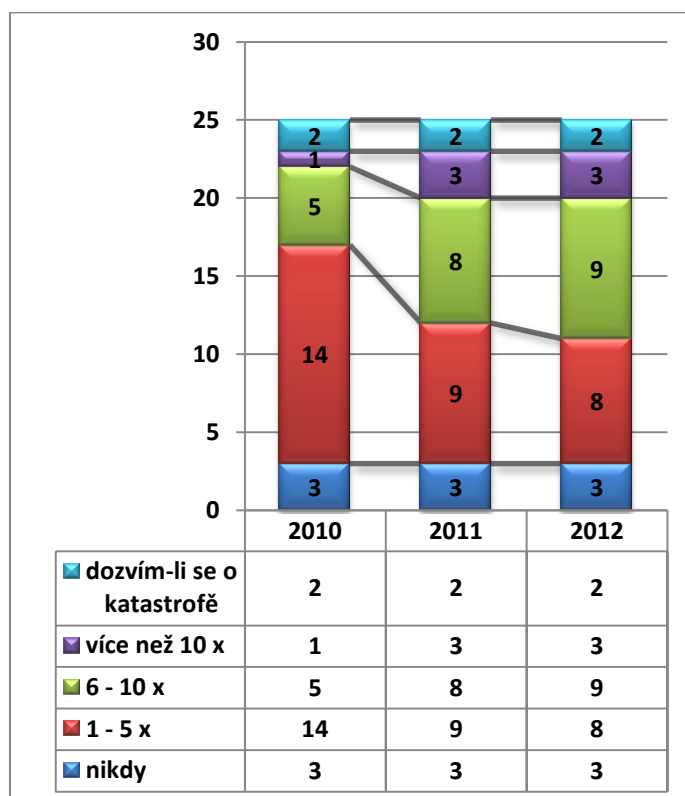
Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v roce 2010: 17, v roce 2011: 16 a v roce 2012: 15

Tato otázka reaguje na otázku č. 10., ze které je zřejmé, kolik lidí se během studia do dobrovolnické činnosti nezapojilo. Pouze tito studenti tedy odpovídají na otázku č. 12.

7 z nich o této činnosti v 1. a 2. ročníku uvažovalo, ve 3. ročníku by se do dobrovolnictví zapojilo 8 studentů.

Graf č. 11 k otázce 13: Daroval/a jste DMS? Kolikrát asi?

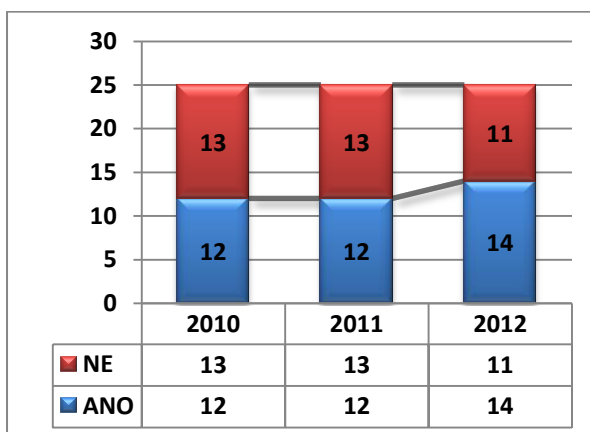


Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25

Z grafu je patrné, že těch, kteří odeslali dárcovskou SMS 1 - 5 x, sice ubylo, ale jenom proto, že darovali DMS více krát. Počet těch, kteří nedarovali nikdy, zůstává stejný.

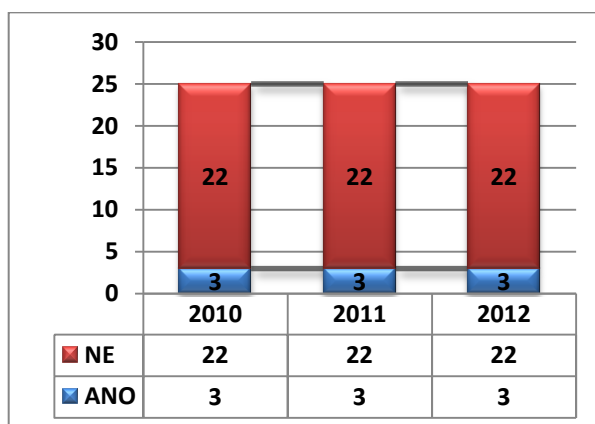
Graf č. 12 k otázce č. 16: Darujete pravidelně (mimo DMS) finanční prostředky nějaké konkrétní neziskové organizaci? Míněno alespoň 1 x ročně.



Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25

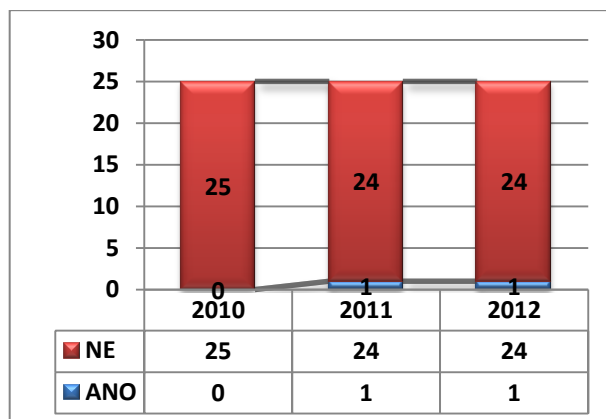
Graf č. 13 k otázce č. 14: Daroval/a jste někdy krev?



Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25

Graf č. 14 k otázce č. 15: Jste v registru dárců kostní dřeně?



Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25

2.5.2.1 Verifikace hypotézy č. 2

Otázky č. 9 a 11 a také 10 a 12 jsou provázané a vzájemně odpovídají na jeden společný dotaz.

Tabulka č. 2 k hypotéze č. 2

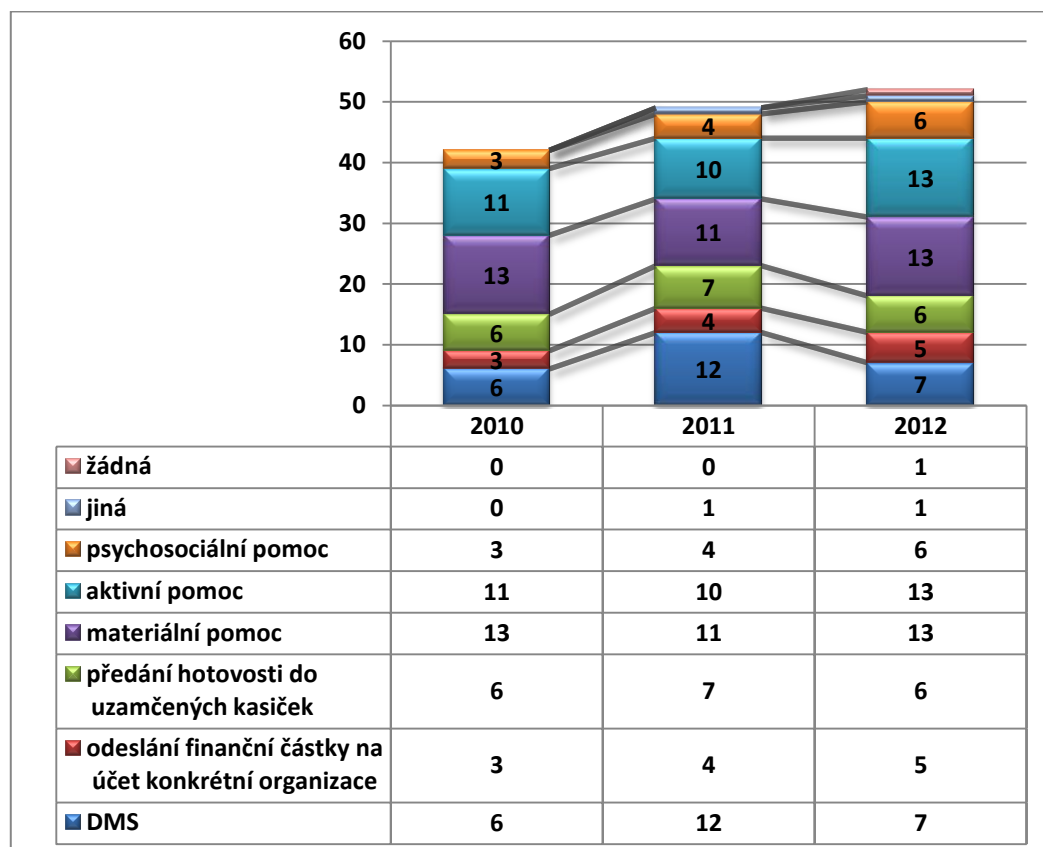
Otázky	9 a 11	10 a 12	13	16	14	15
Verifikace	+	+	+	+	-	+

Z odpovědí na otázky 9 – 15 je patrný nárůst těch, kteří se do dobrovolnické činnosti zapojují nebo alespoň o dobrovolnictví v budoucnu uvažují.

Platnost **hypotézy se takto potvrdila.**

2.5.3 Získaná data k hypotéze č. 3: Předpokládám, že nejrozšířenější formou dobrovolnické činnosti je zasilání dárcovských SMS.

Graf č. 15 k otázce č. 17: Pokud byste se měl/a rozhodnout, která forma dobrovolnické pomoci v případě krizové situace (přírodní katastrofa, živelní pohroma) je pro Vás nejpřijatelnější?



Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25, otázka umožňuje libovolný počet odpovědí

Na základě uvedených dat v grafu je možné vypočítat průměrný počet odpovědí během tří let a zjistit tak pořadí zájmu o konkrétní pomoc. Viz Tabulka č. 3.

Tabulka č. 3 k hypotéze č. 3

Forma pomoci	Průměrný počet odpovědí	Pořadí
materiální	12,3	1.
aktivní	11,3	2.
DMS	8,3	3.
předání hotovosti do uzamčených kasiček	6,3	4.
psychosociální	4,3	5.
odeslání finanční částky na účet konkrétní organizace	4,0	6.
jiná	0,6	7.
žádná	0,3	8.

Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25, průměr odpovědí je vypočítán ze všech odpovědí tří let

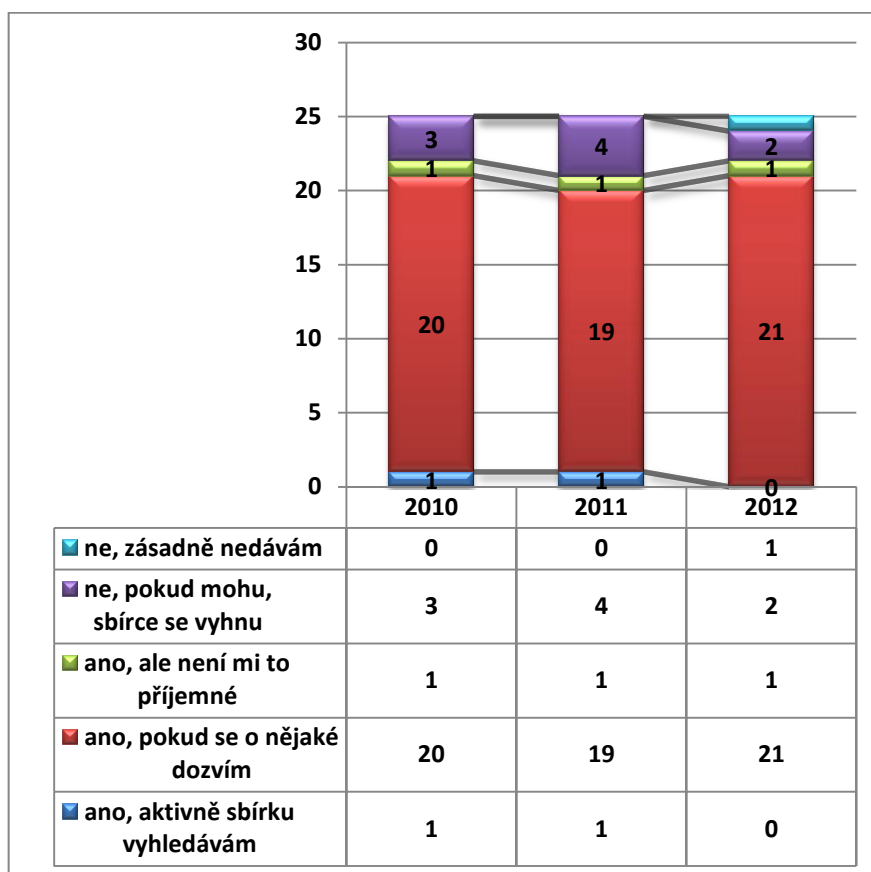
2.5.3.1 Verifikace hypotézy č. 3

Předpokládala jsem, že největší zastoupení v otázce pomoci v krizové situaci budou mít DMS. Ty jsou ovšem v odpovědích studentů až na 3. místě. Studenti by v první řadě darovali materiální a pak aktivní pomoc. Darování finančních prostředků na konto nějaké konkrétní organizace v odpovědích studentů zaujímá minimální roli (viz Tabulka č. 3).

V tomto případě **hypotéza potvrzena nebyla.**

2.5.4. Získaná data k hypotéze č. 4: Předpokládám spíše negativní vztah studentů k veřejným finančním sbírkám.

Graf č. 16 k otázce č. 20: Darujete finanční prostředky v případě veřejných sbírek?

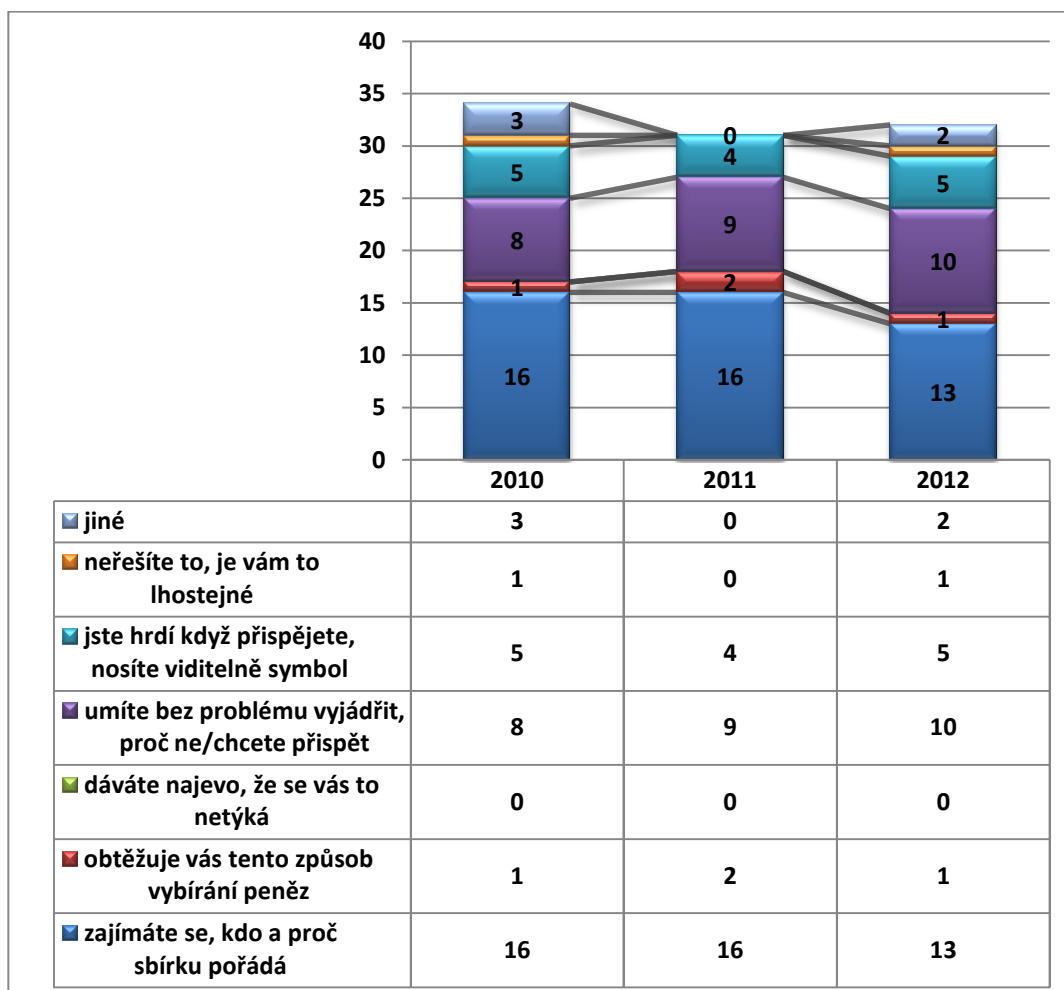


Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25

Z těchto odpovědí vysvítá, že vztah k veřejným sbírkám není negativní. Absolutní většina studentů se do sbírky zapojí, jsou-li se sbírkou přímo konfrontováni.

Graf č. 17 k otázce č. 21: Pokud se na ulici setkáte s někým, kdo pořádá sbírku (lze uvést více odpovědí)



Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25, otázka umožňuje libovolný počet odpovědí

Opět má absolutní převahu zainteresovaný postoj ke sbírkám, studenti se zajímají o způsob nakládání s penězi a v případě, že nechtějí přispět, dokážou své rozhodnutí vyjádřit.

2.5.4.1 Verifikace hypotézy č. 4

Tabulka č. 4 k hypotéze č. 4

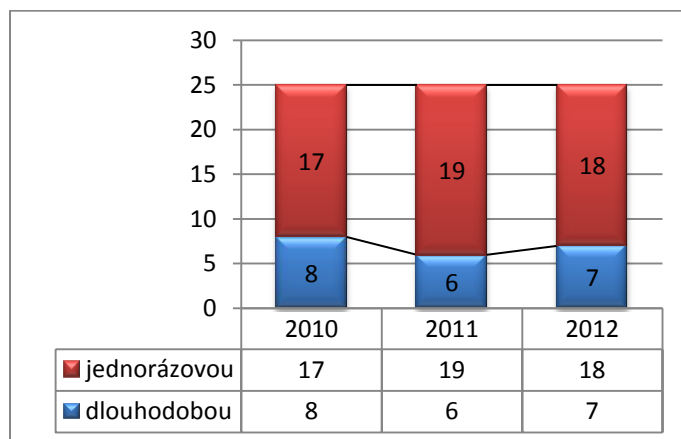
Otázky	20	21
Verifikace	-	-

Odpovědi studentů související s veřejnými sbírkami mě překvapily, protože z dotazníku je patrné, že jejich vztah k tomuto způsobu získávání peněz je veskrze pozitivní, čímž ani tato hypotéza potvrzena nebyla.

2.6 Reflexe ostatních dat výzkumu

Při výzkumu jsem se kromě potvrzení či vyvrácení hypotéz zaměřovala také na zjištění toho, jaký typ dobrovolnické služby by studenti upřednostnili z hlediska dlouhodobosti a z hlediska cílové skupiny. Této tématice odpovídaly otázky č. 18 a 19.

Graf č. 18 k otázce č. 18: Pokud byste se měl/a rozhodnout pro dobrovolnickou činnost v přímém kontaktu s uživateli, a to podle dlouhodobosti, preferoval/a byste službu:



Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25

Na otázku č. 18 většina studentů odpověděla, že by dala přednost spíše jednorázovým aktivitám, ať už z důvodu nějaké nastalé mimořádné události nebo při organizování jednotlivých dobrovolnických akcí.

V otázce č. 19 z nabídky cílových skupin studenti nejvíce upřednostnili *zdravé děti*, na druhém místě *senioři* a na třetím *děti s postižením* – viz Tabulka č. 5. K tomuto zjištění jsem dospěla výpočtem průměru všech odpovědí během tří let - viz Graf č. 19.

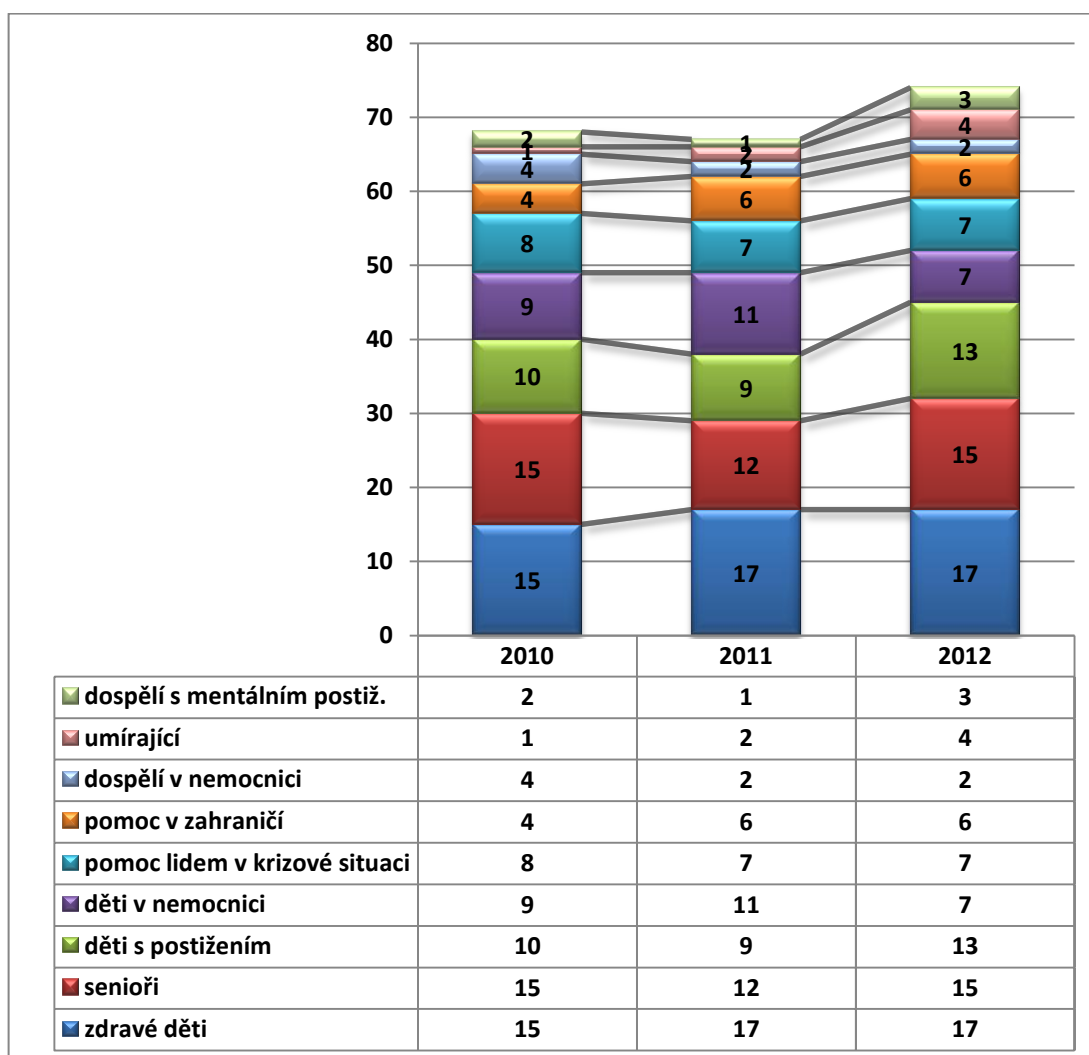
Tabulka č. 5 k otázce č. 19: Pokud byste se měl/a rozhodnout (je míněn přímý kontakt s uživateli, která cílová skupina je vám nejbližší? (Můžete označit i více odpovědí.)

Cílová skupina	Průměrný počet odpovědí během tří let	Pořadí
zdravé děti	16,3	1.
senioři	14,0	2.
děti s postižením	10,6	3.
děti v nemocnici	9,0	4.
pomoc lidem v krizové situaci	7,3	5.
pomoc v zahraničí	5,3	6.
dospělí v nemocnici	2,6	7.
umírající	2,3	8.
dospělí s mentálním postižením	2,0	9.

Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25, průměr odpovědí je vypočítán ze všech odpovědí tří let

Graf č. 19 k otázce č. 19: Pokud byste se měl/a rozhodnout (je míněn přímý kontakt s uživateli, která cílová skupina je vám nejbližší? (Můžete označit i více odpovědí.)



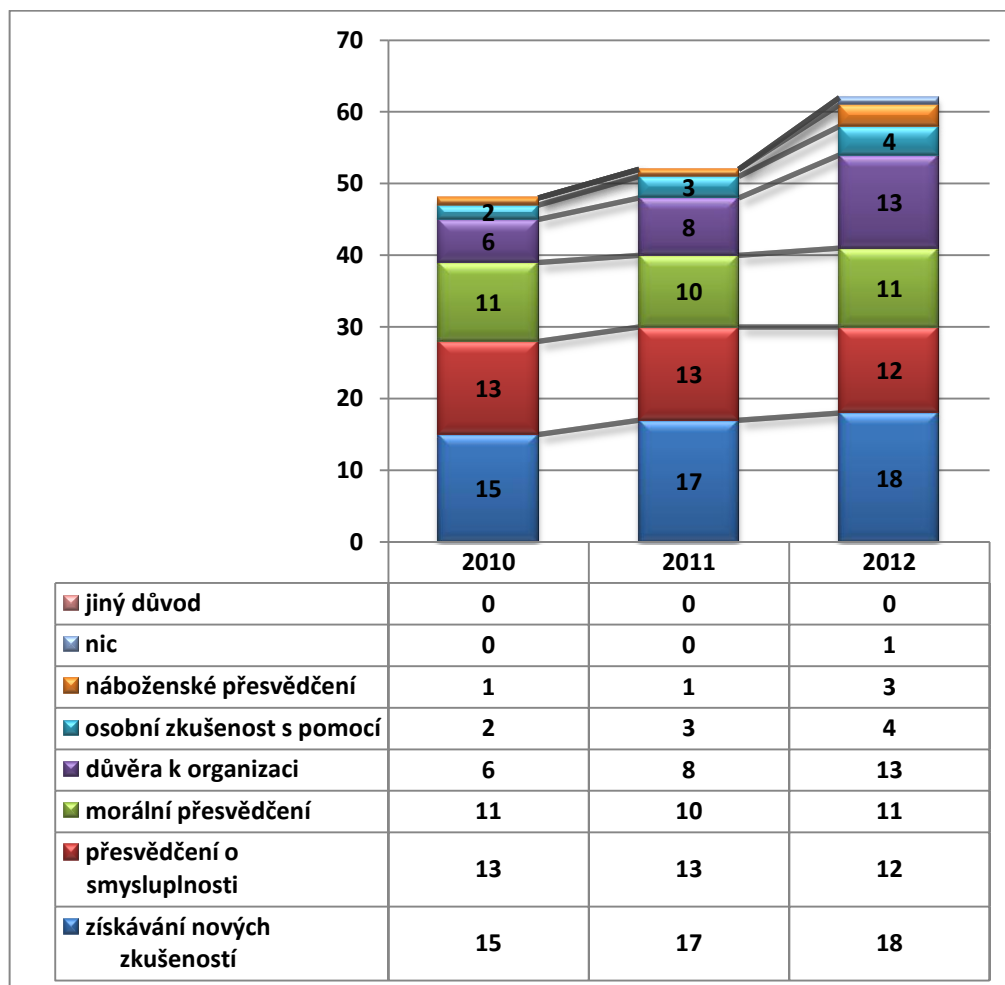
Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25, otázka umožňuje libovolný počet odpovědí

Další skupina otázek (22, 23, 24) se zaměřovala na reakce studentů ve vztahu k lidem bez domova (dlouhodobě nezaměstnaní, žijící na ulici), zvláště ve chvíli, kdy jsou osloveni a požádáni o finanční příspěvek. Téměř všichni odpovídali shodně v tom, jak moc je ovlivňuje vědomí, že peníze mohou být využity k jinému účelu, než jaký je jim na první pohled předkládán. Nikdo z nich nedává těmto lidem peníze automaticky a bez rozmyslu. Studenti se snaží situaci vyhodnocovat a vybírají si, komu peníze dají a komu ne. Mají zájem těmto lidem pomoci, ale zpravidla si nemyslí, že peníze jsou to, co tito lidé potřebují. Skupina šesti studentů jednoduše odpověděla, že nedává nikdy a ze zásady.

Poslední část dotazníku byla zaměřena na motivy k dobrovolnictví (č. 25). Studenti se v otevřené otázce č. 26 mohli vyjádřit k tomu, zda je studium na TF JU nějakým způsobem ovlivnilo v pohledu na dobrovolnické nebo dárcovské činnosti a v otázce č. 27 si pak měli uvědomit, co je v oblasti dobrovolnictví na TF JU zaujalo nejvíce.

Graf č. 20 k otázce 25: Co vás motivuje k dobrovolnické činnosti? (Můžete zahrnout i více odpovědí.)



Zdroj: vlastní výzkum

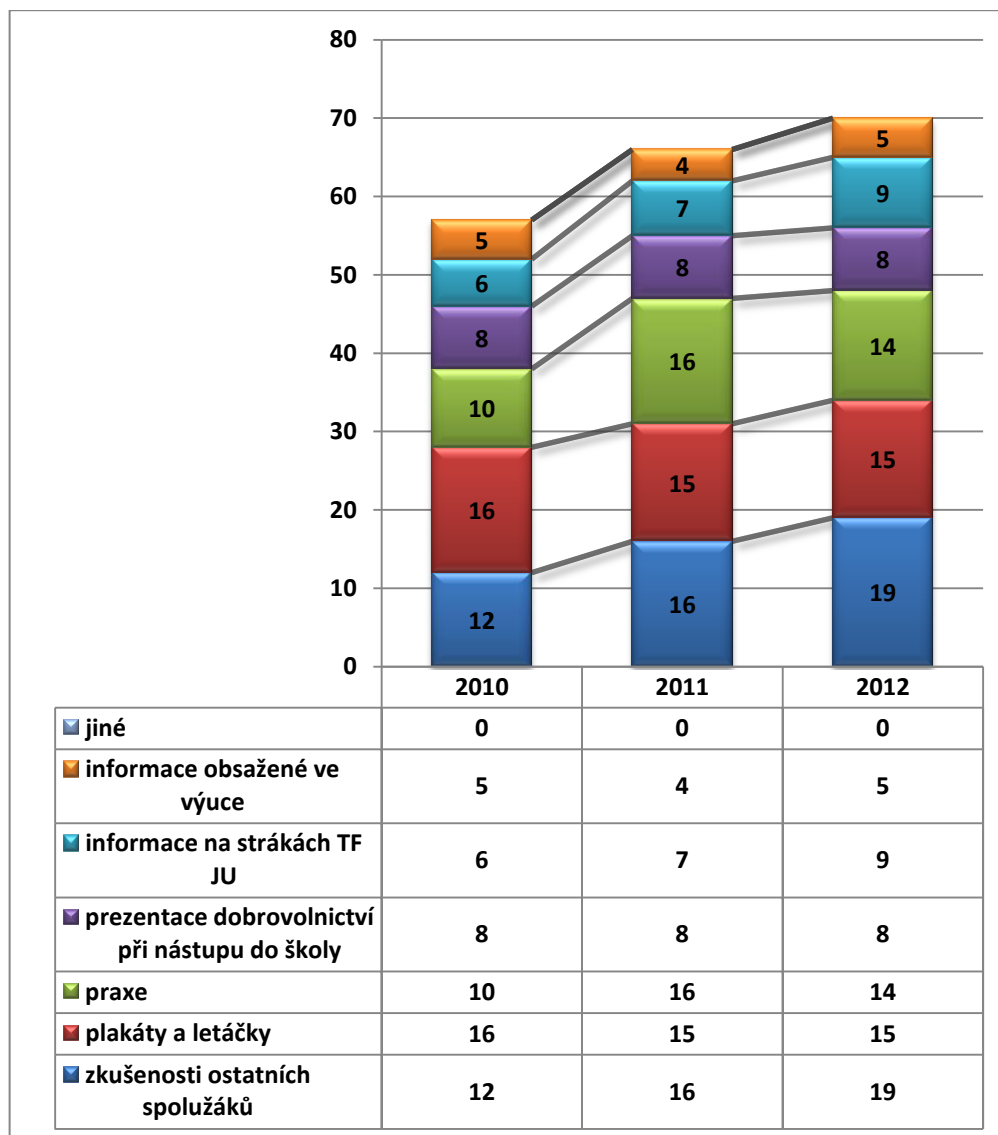
Počet respondentů v každém roce: 25, otázka umožňuje libovolný počet odpovědí

Za největší motivaci k dobrovolnické práci označili studenti získávání nových zkušeností, což odpovídá jednomu ze tří základních typů motivací podle Friče, a sice „reciproční“.¹²¹ Na druhém místě u nich hraje roli vědomí smysluplnosti a na třetím morální přesvědčení. Náboženské přesvědčení hraje u těchto studentů naprosto zanedbatelnou roli. Zcela zřejmá změna byla v odpovědi týkající se důvěry a sympatií

¹²¹ Srov. FRIČ, P. a kol. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice, výsledky z výzkumu NROS a AGNES*. Praha: AGNES a NROS, 2001. s. 68

k určité organizaci. Přestože tato odpověď není na prvních třech místech, lze u ní zaznamenat absolutně největší nárůst.

Graf č. 21 k otázce č. 27: Co Vás nejvíce zaujalo na TF JU v oblasti dobrovolnictví? (Lze zahrnout více odpovědí.)



Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25 otázka umožňuje libovolný počet odpovědí

Nejčastější odpovědi na výše uvedenou otázku bylo ovlivnění zkušenostmi ostatních spolužáků. Kromě toho právě v těchto odpovědích je také zřetelný maximální nárůst. Z grafu dále vyplývá důležitost vývěsek a informovanost prostřednictvím viditelných letáků. Podstatnou roli při rozhodování se pro dobrovolnickou činnost sehrály také praxe studentů. Pro nás, jako pro Dobrovolnické centrum, je též nezanedbatelný fakt, že náborová kampaň při nástupu studentů do prvních ročníků sehrává poměrně důležitou

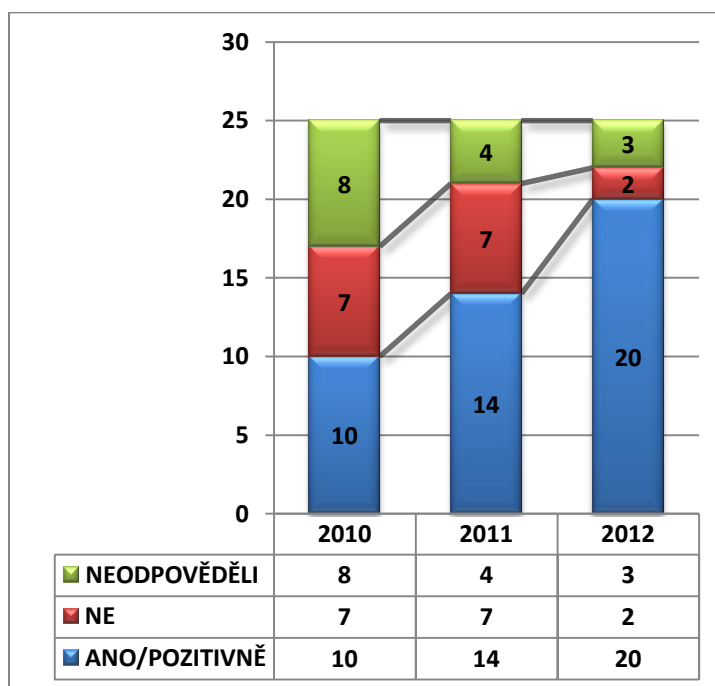
roli. Kupodivu to, co ovlivnilo studenty nejméně, byly informace obsažené ve výuce a na stránkách TF JU – viz Graf č. 21.

26. otázka skýtala největší prostor pro osobní vyjádření studentů. Následující graf uvádí počty těch, kteří odpověděli nejprve v kladném slova smyslu, to znamená, že je studium na TF JU ovlivnilo pozitivně a sami u sebe vnímají jistý posun ve vztahu k dobrovolnictví.

Pak je zde skupina studentů, kteří odpověděli tak, že je studium na TF JU neovlivnilo nijak, třeba i s poznámkou, že dobrovolníkem byli a zůstanou, takže svůj postoj nemuseli měnit (*CHP/2010/4; CHP/2011/4; CHP/2010/7; CHP/2011/11*).

Poslední skupinu tvoří studenti, kteří se k této otázce nevyjádřili vůbec.

Graf č. 22 k otázce č. 26: Prosím zamyslete se a zkuste co nejupřímněji vyjádřit vlastními slovy, zda vás studium na TF JU nějak ovlivnilo (ať už pozitivně či negativně) v pohledu na dobrovolnické nebo dárcovské činnosti?



Zdroj: vlastní výzkum

Počet respondentů v každém roce: 25

Hodnotím pozitivně, že během studia vzrůstal počet těch, kteří se k této otázce rozhodli vyjádřit. Některé konkrétní odpovědi studentů jsou uvedeny v Příloze II.

Diskuse

V České republice tvoří studenti převážnou část dobrovolníků – na rozdíl od USA a dalších západních zemí.¹²² Proto jsou právě studenti pro dobrovolnické organizace nejdůležitější a také nejzajímavější skupinou. Právě tyto organizace potřebují vědět, ke kterému typu dobrovolnické činnosti studenti tíhnou, co je jejich hlavní motivací a jak využít jejich potenciál. Vzhledem k pestré škále dobrovolnických možností je pro organizace přínosné umět vhodně pracovat s přednostmi jak starších dobrovolníků (například s jejich vytrvalostí, rozvahou, zkušeností...), tak s přednostmi dobrovolníků - studentů (s jejich akčností, schopností oslovit mladou generaci, pružností...). Určitou výhodou u studentů může být i využití skupinové formy dobrovolnictví.

Z mého výzkumu jednoznačně vyplývá, že u studentů převažuje zájem o jednorázové dobrovolnické aktivity (viz Graf č. 18, s. 47). Díky nabídce místních Dobrovolnických center se studenti během tří let zapojili co celé řady těchto aktivit, jako byla např. Mikulášská nadílka nebo Masopust pro seniory, stavba protipovodňové hráze, výroba ozdobných předmětů a jejich prodej za účelem získání peněz na léčbu dítěte s těžkým postižením, dobrovolnický průvod, Velikonoční sbírka, účast na slavnosti Mezinárodního dne dobrovolníků atd. K dokreslení těchto aktivit slouží fotodokumentace v Příloze III. (Fotografie jsem pořizovala sama a taktéž jsem od uvedených studentů získala souhlas k prezentaci těchto fotografií.)

Je ovšem otázkou, zda by se do takové činnosti studenti zapojili, kdyby nebyli o těchto aktivitách trvale informováni a kdyby k nim nebyli pobízeni. Uvědomuji si, že nejedno rozhodnutí zúčastnit se těchto činností, bylo dáno osobním přátelstvím mezi mnou a mými spolužáky. Celá tato zkušenost je pro mě potvrzením myšlenky Maxwella, který ve své knize *21 nevyvratitelných zákonů leadershipu* uvádí specifika pro vedení dobrovolnických organizací, kdy k zapojení lidí do dobrovolnictví můžete použít jedině svůj vliv.¹²³ Příklad a zkušenost je to, co táhne nejvíce. K dobrovolnictví nelze lidi nutit z pozice vyššího postavení nebo moci, nemůžete je motivovat výší platu... Jak poznamenal psycholog Overstreet: „Nejhlubší podstatou schopnosti ovlivňovat druhé je přesvědčit je, aby se *zúčastnili*.“¹²⁴ Studenti tento fakt jednoznačně potvrdili právě svou účastí na výše zmíněných aktivitách. Jestliže chceme, aby se zabývali dobrovolnictvím, je třeba, abychom byli dobrovolníky.

¹²² Srov. TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. s. 126.

¹²³ Srov. MAXWELL, J. C. *21 nevyvratitelných zákonů leadershipu*. Praha: Postilla, 2007. s. 37 – 39.

¹²⁴ Tamtéž.

Velmi se mi líbí přísloví, které také Maxwell zmiňuje: „Kdo si myslí, že vede, ale přitom za ním nikdo nekráčí, je jen člověk na procházce.“¹²⁵ Kromě výzkumu jsem i já potřebovala zjistit, zda jako vedoucí neziskové organizace nejsem jenom na procházce a zda mám schopnost vést. Je to umění, které se musí člověk neustále učit a vzít na sebe roli studentky prezenčního studia, to byla jedna z cest takového učení. Ve smyslu Sokratova výroku: „Ať se ten, kdo může pohnout světem, nejprve pohne sám,“ bylo i mé vlastní studium na této škole způsobem, jak „pohnout světem“ a způsobit, aby jím mohli pohnout další. K tomu je nutné se podle Maxwella odhodlat, opustit své klidné území a vyjít k lidem, zjistit, co potřebují a pomoci jim vykročit. Je to riziko, ale vždy přináší rozvoj.¹²⁶

Pro dlouhodobé dobrovolnictví se studenti skutečně rozhodovali jen ojedinele. Ve skutečnosti v něm setrvali pouze dva (*CHP/2011/6; CHP/2010/21*). Podle Záškodné a Mlčáka je totiž k trvalému dobrovolnictví třeba dospět během určitého procesu, v němž hrají důležitou roli: souhra prosociálních dispozic, sociální podpora této činnosti, spokojenost s dobrovolnickým prožitkem a integrace do příslušné organizace.¹²⁷

Je tedy zřejmé, že práce Dobrovolnických center s dobrovolníky studenty se liší od práce s dobrovolníky ve starším věku. Proto celý výzkum a tříleté společné studium s mladými lidmi do 26 let hodnotím jako velmi důležité: jeden z podstatných přínosů vidím například ve zjištění, že dobrovolnictví na TF JU má své nezastupitelné místo, a to jak ve výuce, tak v informacích poskytovaných pro studenty na veřejně přístupných místech. Všichni studenti SChP v letech 2010 – 2013 se tedy s dobrovolnictvím v nějaké podobě museli setkat. Získali informace, nový náhled, zkušenosti. Řada z nich se do dobrovolnictví zapojila přímo, někteří jednorázově, jiní dlouhodobě. Někdo si „jen“ utvořil názor.

Tři roky studia na TF JU ovlivnily studenty nejen pro dobu samotného studia, kdy se zapojovali do různých dobrovolnických aktivit, ale podle jejich výpovědí (viz Příloha II.) byli dobrovolnictvím ovlivněni i pro budoucnost. Podle Motyčky, který téma výchovy k dobrovolnictví přednášel na konferenci o dobrovolnictví v Kroměříži v roce 2011, je nutné počítat s dobrovolnictvím jako s průřezovým tématem napříč ostatními

¹²⁵ MAXWELL, J. C. *21 nevyvrátitelných zákonů leadershipu*. Praha: Postilla, 2007. s. 39.

¹²⁶ Srov. MAXWELL, J. C. *5 úrovní leadershipu*. Praha: BETA, 2012. s. 89.

¹²⁷ Srov. ZÁŠKODNÁ, H.; MLČÁK, Z. *Osobnostní aspekty prosociálního chování a empatie*. Praha: TRITON, 2009. s. 165.

předměty ve vyučování.¹²⁸ Pravdou je, že na TF JU se principy dobrovolnictví objevují v celé řadě předmětů a konkrétně v oboru Sociální a charitativní práce, se objevují téměř ve všech (snad vyjma anglického jazyka).

Pro mě překvapivou oblastí bylo téma cílových skupin, které by studenti upřednostnili v dobrovolnické práci (viz Tabulka č. 5 k otázce č. 19, s. 47). Úplně poslední místo v jejich výběru totiž zauímají dospělí s mentálním postižením, dokonce i za skupinou umírajících. Výsledek tohoto výzkumu se zcela liší od výzkumu Radky Foitlové, v němž lidé s postižením zauímají spolu se seniory první místo, jak uvádí ve své bakalářské práci.¹²⁹ Respondenti jejího výzkumu byli také studenti TF JU, dokonce studovali stejný obor a výzkum probíhal pouze o rok dříve. Jediná odlišnost je v tom, že její výzkum byl zaměřen na studenty kombinovaného studia. Právě zde můžeme vidět, jak veliký rozdíl může být v zacílení dobrovolnické práce mezi studenty do 26 let a lidmi staršími.

V souvislosti se stejnou otázkou, týkající se cílových skupin, bylo pro mě také obrovským překvapením, jak malý zájem je mezi studenty o dobrovolnickou činnost konanou v zahraničí. I v tom se liší od starší generace, která v sobě zřejmě uchovává vzpomínku na to, že možnost kdykoliv a kamkoliv cestovat, nemusí být samozřejmost.

Za důležitý poznatek mého výzkumu také považuji zjištění, jak nízký počet studentů je mezi dárci krve (viz Graf č. 13, s. 43). Pravdou je, že tento počet odpovídá celorepublikovému nízkému průměru¹³⁰, což odborníci považují za veliký problém. Příčinou bývá zpravidla strach a neznalost. Proto nemocnice vítají aktivity neziskových organizací, které apelují na veřejnost, a zároveň využívají mediální podporu k rozšíření povědomí o naléhavosti tohoto typu dobrovolnictví.¹³¹

Podobný problém vnímají odborníci i v oblasti dárcovství kostní dřeně (viz Graf č. 14, s. 43). Zajímavou výpovědí studentky k této otázce je sdělení, že o dárcovství kostní dřeně uvažovala již dříve, ale měla strach. Teprve na TF vlivem toho, co kolem

¹²⁸ Srov. *Sborník z konference Dobrovolnictví – opora občanské společnosti*. Kroměříž: Klub UNESCO Kroměříž a Hestia, 2011. s. 16 – 18.

¹²⁹ Srov. FOITLOVÁ, R. *Aktivita a informovanost studentů oboru Sociální a charitativní práce 2009 - 2012 v dobrovolnické a dárcovské činnosti*. České Budějovice, 2012. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Lucie Maliňáková. s. 47.

¹³⁰ Srov. Česká televize, Události 28.9.2012 [online]. Praha, © 2013, [cit. 5. února 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/212411000100928/obsah/221277-malo-darcu-krve>>.

¹³¹ Tamtéž.

sebe vnímala, tento strach překonala a ve 2. ročníku se rozhodla k zapsání do registru dárců kostní dřeně (*CHP/2010/24; CHP/2011/24*).

Z praxe vím, že dobrovolnictví mimořádně prospívá všem zúčastněným. Je ovšem důležité vědět, že pokud takovou službu člověk sám v praxi nevyzkouší, pouze z informací to nezjistí.

Závěr

Má bakalářská práce je vyjádřením určité části mého osobního experimentu, ke kterému jsem se rozhodla v roce 2010 při nástupu na TF JU. Kromě toho, že mým cílem bylo a je se trvale vzdělávat, získávat nové znalosti a rozšiřovat si tak celkový rozhled, šlo mi také o to, pochopit současnou mladou generaci v jejich vnímání potřeby dobrovolnictví a odhalit tak způsoby, kterými mohou být osloveni. Chtěla jsem osobně zjistit, jak velkou roli hraje dobrovolnictví přímo ve výuce, jaké jsou možnosti využití nástěnek, nakolik studenti reagují na rozdávané letáky.

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit, nakolik se studenti do dobrovolnických aktivit zapojují a jak dalece o dobrovolnictví uvažují i do budoucna. Výhodou bylo, že jsem situaci mohla nejen sledovat, ale že jsem vše mohla se spolužáky také prožívat - v tom vnímám obrovský rozdíl. Kromě zjištěných faktů o dobrovolnictví jsem tak mohla například také pochopit, kolik mají studenti přibližně času nebo jak jsou – co do možností zapojení se do určitých aktivit - ovlivňováni vysokoškolským režimem ve smyslu střídání zimních a letních semestrů, prázdnin či zkouškových období. Ve škole jsem si ujasnila, která místa jsou pro informace o dobrovolnictví nejpříhodnější a až zpětným přátelským rozhovorem se studenty jsem zjišťovala, jak skutečně vnímají náborovou kampaň při nástupu do prvního ročníku. Musím přiznat, že pro moji práci v Dobrovolnickém centru je nesmírně podstatné také navázání osobních kontaktů s vyučujícími.

Prostřednictvím výzkumu byly dvě mé hypotézy verifikovány a dvě vyvráceny:

- informovanost studentů o dobrovolnictví se v průběhu jejich studia skutečně zvýšila
- zájem o dobrovolnickou činnost mezi studenty také vzrostl
- studenti nepotvrdili, že by mezi nimi bylo nejrozšířenější formou dobrovolnictví posílání dárcovských SMS
- navzdory internímu výzkumu v o. s. ADRA v roce 2012 realizovaném společností STEM/MARK, na jehož základě ADRA zcela upustila od veřejných sbírek na ulici¹³², nebyla potvrzena ani hypotéza, že by mezi studenty denního studia vzrůstal negativní postoj k veřejným sbírkám

¹³² Srov. ADRA [online]. Praha, © 2013. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.adra.cz/novinky/id/charitativnim-projektum-chybi-pravidelna-podpora-cesi-prispivaji-hlavne-v-pripade-nouze>>.

Výsledkem dotazníkového šetření bylo také zjištění, že studenti denního studia by nejraději své dobrovolnické aktivity zaměřili na práci s dětmi a se seniory, že se daleko raději zapojují do jednorázových aktivit než do dlouhodobé dobrovolnické práce, že v dávání peněz lidem bez domova nevidí řešení, přestože mají zájem těmto lidem pomoci. Dále bylo zjištěno, že největší motivací k dobrovolnictví je u těchto studentů získávání nových zkušeností, že byli nejvíce ovlivněni osobními zkušenostmi s dobrovolnictvím u jiných spolužáků a že sami na sobě vnímají pozitivní posun směrem k dobrovolnické činnosti.

Zjištěné informace celého výzkumu by tak mohly sloužit víceúčelově: jednak dobrovolnickým centrům, která tyto informace budou moci zpracovat a efektivně využít při svých náborových kampaních nebo při přípravě dobrovolnických aktivit pro město. Dále pak tento výsledek může být důležitým zdrojem inspirace pro samotnou Teologickou fakultu, která bude moci posílit ty informační kanály v oblasti dobrovolnictví, které studenti registrují a reagují na ně, a nebo také ty, které studenti považují za nedostatečné. Navíc výsledek výzkumu může sloužit k upevnění spolupráce mezi dobrovolnickými centry a vysokými školami, kdy se samy školy mohou zajímat o probíhající projekty a zapojit do nich tak studenty v rámci dobrovolnických seminářů nebo praxí. Díky tomu by totiž mohla dobrovolnická centra rozvinout nové aktuální programy reagující na aktuální potřeby místní komunity.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

- BOUKAL, P. *Nestátní neziskové organizace*. Praha: Oeconomica, 2009. ISBN 978-80-245-1650-9.
- ČIHOVSKÝ, J. *Sociologický výzkum – Studijní text pro posluchače FTK UP*. Olomouc: FTK UP, 2006. ISBN neuvedeno.
- FOITLOVÁ, R. *Aktivita a informovanost studentů oboru Sociální a charitativní práce 2009 -2012 v dobrovolnické a dárcovské činnosti*. České Budějovice, 2012. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Lucie Maliňáková.
- FRIČ, P. a kol. *Dárcovství a dobrovolnictví v České republice, výsledky z výzkumu NROS a AGNES*. Praha: AGNES a NROS, 2001. ISBN: 80-902633-7-2.
- FRIČ, P.; POSPÍŠILOVÁ, T. a kol. *Vzorce a hodnoty dobrovolnictví v české společnosti na začátku 21. století*. Praha: Agnes, 2010. ISBN 978-80-903696-8-9.
- GROSSI, V.; SINISCALCO, P. *Křesťanský život v prvních staletích*. Brno: CKD, 1995. ISBN 80-85959-04-6.
- HYÁNEK, V.; PROUZOVÁ, Z.; ŠKARABELOVÁ, S. a kol. *Neziskové organizace ve veřejných službách*. Brno: Masarykova univerzita, 2007. ISBN 978-80-210-4423-4.
- KAVAN, Š.; DOSTÁL, J. a kol. *Dobrovolnictví a nestátní neziskové organizace při mimořádných událostech v podmínkách Jihočeského kraje*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2012. ISBN 978-80-87472-41-5.
- KAVAN, Š.; MEZNÍKOVÁ, M. Zájem a ochota pomáhat druhým. *Časopis 112, Odborný časopis požární ochrany, integrovaného záchranného systému a ochrany obyvatelstva*, roč. XI., č. 8, Praha, 2012.
- MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.
- MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. 2. vyd. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-331-4.
- MAXWELL, J. C. *21 nevyvratitelných zákonů leadershipu*. Praha: Postilla, 2007. ISBN 80-86442-55-1.
- MAXWELL, J. C. *5 úrovní leadershipu*. Praha: BETA, 2012. ISBN 978-80-7306-497-6.

- MESSINA, R. *Dějiny charitativní činnosti*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005.
- MITÁŠ, V. *Duchovenská služba v penitenciárním prostředí*. Praha: VDP a Institut vzdělávání Vězeňské služby ČR, 2007. ISBN neuvedeno.
- NAKLADATELOVÁ, L. *Materiál ke školení dobrovolníků*. Ostrava: Agentura API, 2010. ISBN neuvedeno.
- OPATRNÝ M.; LEHNER M. a kol. *Teorie a praxe charitativní práce*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, 2010. ISBN 978-80-7394-214-4.
- PIŠKULA, J. *Dějiny Církve adventistů sedmého dne v Čechách na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Advent-Orion 2009. ISBN 978-80-7172-213-7.
- *Průvodce dobrovolnictvím pro neziskové organizace*. Praha: Hestia 2003. ISBN neuvedeno.
- *Průvodce dobrovolnictvím v Jihočeském kraji a v regionu Českokrumlovsko*. Český Krumlov: ICOS a CPDM Český Krumlov, 2011. ISBN neuvedeno.
- *Sborník konference Dobrovolnictví – opora občanské společnosti*. Kroměříž: Klub UNESCO Kroměříž a Hestia, 2011. ISBN neuvedeno.
- *Sborník konference Senioři jako dobrovolníci – dobrovolníci seniorům*. Kroměříž: Klub UNESCO Kroměříž a Hestia 2009. ISBN neuvedeno.
- *Sborník z konference Dobrovolníci v krizových situacích*. Kroměříž: Klub UNESCO Kroměříž a Hestia, 2003. ISBN 80-239-1361-6.
- ŠIMKOVÁ, S. *Dobrovolníci mění svět*. Praha: Národní institut dětí a mládeže MŠMT, 2011. ISBN 978-80-87449-15-8.
- TOŠNER, J.; SOZANSKÁ, O. *Dobrovolníci a metodika práce s nimi v organizacích*. 2. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-178-6.
- WOODS, T. E. *Jak katolická církev budovala západní civilizaci*. Praha: Res Claritatis, 2008. ISBN 978-80-904143-0-3.
- ZÁŠKODNÁ, H.; MLČÁK, Z. *Osobnostní aspekty prosociálního chování a empatie*. Praha: TRITON, 2009. ISBN 978-80-7387-306-6.

Zákony

- Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/98/ES, ve znění platném k 27.1.2003.
- Zákon č. 198/2002 Sb. o dobrovolnické službě a o změně některých zákonů (zákon o dobrovolnické službě), ve znění platném k 24.4.2002.
- Zákon č. 239/2000 Sb. o integrovaném záchranném systému a změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, platném k 28.6.2000.
- Zákon č. 359/1999 Sb. o sociálně právní ochraně dětí, ve znění platném k 9.12.1999.

Internetové zdroje

- ADRA [online]. Praha, © 2013. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.adra.cz>>.
- ADRA [online]. Praha, © 2013. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.adra.cz/novinky/id/charitativnim-projektum-chybi-pravidelna-podpora-cesi-prispivaji-hlavne-v-pripade-nouze>>.
- ADRA, KIP týmy [online]. Praha, © 2012, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.adra.cz/projekty/projekty-v-cr/kip-tym>>.
- *Asociace nestátních neziskových organizací Jihomoravského kraje*, Možnosti podpory neziskových organizací [online]. Brno, © 2013. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.annojmk.cz/Poradenstvi/Danove/Dan-darovaci>>.
- *Česká asociace*, Sport pro všechny [online]. Praha, © 2009, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.caspv.cz>>.
- *Česká spořitelna*, Sociální podnik [online]. Praha, © 2013, [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.csas.cz/static_internet/cs/Komunikace/Spolecenska_odpovednost/Spolecenska_odpovednost/Prilohy/principy_soc_podniku.pdf>.
- *Česká televize*, Události 28.9.2012 [online]. Praha, © 2013, [cit. 5. února 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1097181328-udalosti/212411000100928/obsah/221277-malo-darcu-krve>>.
- *Člověk v tísni* [online]. Praha, © 2013. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.clovekvtisni.cz/cs>>.
- *Diakonie Českobratrské církve evangelické* [online]. Praha, © 2013. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.diakonie.cz>>.

- Dům míru v Miláně [online]. Miláno, © 2012, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.casaperlapacemilano.it>>.
- *Glaxo Smith Kline*, Pomáháme druhým [online]. Praha, © 2012, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.gsk.cz/pro-novinare/zpravy/dobrovolnici-pomahali-v-ramci-akce-orange-day-po-cele-cr.html>>.
- *Hestia*, Dobrovolnická cena Křesadlo [online]. Praha, © 2013, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.hest.cz/kresadlo/akreditovane-kurzy-hestia>>.
- *Hestia*, Kompas [online]. Praha, © 2013, [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.hest.cz/dobrovolnicke-programy/program-kompas>>.
- *Hestia*, Program Pět P [online]. Praha, © 2013, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.hest.cz/dobrovolnicke-programy/pet-pe>>.
- *Hnutí Brontosaurus* [online]. Jeseník, © 2013, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.jeseniky-brontosaurus.cz>>.
- *Hnutí duha* [online]. Brno, © 2012, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.hnutiduha.cz>>.
- *Charita Česká republika* [online]. Praha, © 2013. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.charita.cz>>.
- *INEX* [online]. Praha, © 2009, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.inexsda.cz>>.
- *Informační centrum OSN v Praze*, Mezinárodní rok dobrovolníků [online]. Praha, © 2005. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=674>>.
- JEŽEK, J. Nesnesitelná lehkost daru. *Měsíčník neziskového sektoru Grantis* [online]. 2006, č. 10. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.neziskovky.cz/clanek/1457/512/darcovstvi/proc-darovat>>.
- *Jihočeský kraj* [online]. České Budějovice, © 2011, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.kraj-jihocesky.cz/archiv_aktualit.php?par%5Bid_v%5D=1&par%5Blang%5D=&par%5Bakt%5D=2599>.
- *Junák – svaz skautů a skautek ČR* [online]. Praha, © 2011, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.skaut.cz>>.
- *Klub Pathfinder* [online]. Praha, © 2012, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.pathfinder.cz>.

- *Liberecká občanská společnost, Živá knihovna* [online]. © 2011, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.zivyliberec.cz/akce-v-liberci/ziva-knihovna>>.
- *Ministerstvo financí České republiky, Financování neziskových organizací* [online]. Praha: MF ČR, © 2005. [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/nezisk_organizace.html>.
- *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. Praha: MPSV, © 2011, [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz>>.
- *Ministerstvo práce a sociálních věcí, Klíče pro život* [online]. Praha: MPSV, © 2011 [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.msmt.cz/mladez/narodni-projekt-klice-pro-zivot-1>>.
- *Ministerstvo práce a sociálních věcí, Sociální služby* [online]. Praha, © 2013. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.mpsv.cz/cs/9>>.
- *Ministerstvo vnitra České republiky, Dobrovolnická služba* [online]. Praha: MV ČR, © 2010. [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/dobrovolnicka-sluzba-500539.aspx?q=Y2hudW09Mw%3D%3D>>.
- *Mladí ochránci přírody* [online]. Praha, © 2013, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.smop.cz>>.
- *Nadace VIA, Dobročinné závěti* [online]. Praha, © 2008. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.nadacevia.cz/cz/pomahejte-s-nami/individualni-darce/dobrocinne-zaveti>>.
- NĚMEC, V. *Vznik průmyslové společnosti, Dějepis - učebnice* [online]. © 1997 – 2010, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.dejepis.com/index.php?page=000&kap=016&pod=1>>.
- *Oblastní charita Žďár nad Sázavou, Střípky z historie dobrovolnictví v naší zemi od 19. století* [online]. Žďár nad Sázavou, © 2010, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.kambala.zdarsko.cz/historie.htm>>.
- *Pohled do historie dobrovolnictví v ČR* [online]. © 2013, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.dobrovolnik.cz/d_hist.shtml>.
- *Poslanecká sněmovna parlamentu ČR, Předpis 576/1990 Sb. ve znění platném k 1.1.1991* [online]. Dostupné na WWW: <<http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=576&r=1990>>.

- POSPÍŠIL, M. History of the Czech Nonprofit Sector, Centrum pro výzkum neziskového sektoru [online]. Brno, © 2006 - 2013, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.e-cvns.cz/soubory/History_CZ_update09.pdf>.
- REICHEL, J. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů* [online]. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.books.google.cz/books?id=n4ugeANqDpEC&printsec=frontcover&hl=cs&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false>.
- *Salesiánská asociace Dona Boska*, Salesiánská mládež [online]. Praha, © 2013, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.mladez.sdb.cz/sadba>>.
- *Sdružení Duha* [online]. Praha, © 2000 - 2010, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.duha.cz>>.
- *Síť mateřských center* [online]. Praha, © 2013, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.materska-centra.cz>>.
- Slovník cizích slov [online]. © 2005 - 2006, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/profesionalizace>>.
- ŠANCOVÁ, V. a kol. *Napříč společenskou odpovědností firem*. Praha: AISIS, 2005. ISBN 80-239-6111-X [online]. Říčany: AISIS, © 2010 - 2012 [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.proceweb.cz/files/Napric-SOF.pdf>>.
- ŠVRČKOVÁ, T. Sociální podnikání přináší veřejný prospěch, *Corpor AID magazín* [online]. Praha, 2008, č. 3. [cit. 30. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <http://www.arsczech.org/files/publikace_prosinec_DESIGN.pdf>.
- *Unijazz*, Boskovice pro židovskou čtvrť [online]. Praha, © 2008, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.unijazz.cz/cs/unijazz/profil-unijazzu/2/9>>.
- Všeobecná deklaráce o dobrovolnictví [online]. [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.dobrovolnik.cz/oblasti-dobrovolnictvi/vseobecna-deklarace-o-dobrovolnictvi>>.
- *Workcampy v ČR* [online]. © 2012, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.trochujinak.cz/workcampy/co-je-to-workcamp>>.
- *YMCA v ČR* [online]. Praha, © 2008, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.ymca.cz>>.
- *Zálesák – České Budějovice* [online]. České Budějovice, © 2012, [cit. 29. ledna 2013]. Dostupné na WWW: <<http://www.1strediskozalesak.cz>>.

Seznam příloh

Příloha I.	Dotazník
Příloha II.	Citace studentů
Příloha III.	Fotodokumentace

Přílohy

Příloha I.

DOTAZNÍK

Spolužáci, kolegové, prosím vás o vyplnění tohoto dotazníku pro účely mé bakalářské práce. Jedná se o tříletý výzkum, to znamená, že stejný dotazník vyplníte vždy na konci každého ročníku. Dotazník je anonymní. Abych ovšem mohla sledovat posun dotazovaných ve vztahu k dobrovolnictví, každému z Vás bude přidělen kód, pod kterým budete vedeni po celou dobu studia a který bude pouze vodítkem při zpracování výsledků. v souhrnných výsledcích se však Váš kód vyskytovat nebude. Průzkum tak bude opravdu anonymní. Proto Vás prosím, abyste odpovídali pravdivě a dle svého přesvědčení.

Děkuji Vám za ochotu i čas, který vyplňování dotazníku budete věnovat.

Jitka Chánová

jitkachan@seznam.cz

1. Pohlaví

Muž

Žena

2. Věk:

3. Vyjmenujte některé organizace, o nichž víte, že se zabývají dobrovolnickou činností (vysílají dobrovolníky, pořádají sbírky, pomáhají při katastrofách...)

4. Sympatizujete s některou z uvedených organizací na základě vlastní či přejaté zkušenosti?

Ano, kterou

Ne

5. Který zákon se vztahuje k dobrovolnické činnosti? (Vyberte jednu možnost.)

118/2002 Sb.

298/2003 Sb.

198/2002 Sb.

189/2003 Sb.

6. Kdo je plátcem zdravotního pojištění v případě splnění podmínek uvedených v zákoně? (Vyberte jednu možnost.)

sám dobrovolník

nikdo, v uvedeném případě je dobrovolník od placení ZP osvobozen

vysílající

stát

7. Jaká je nejnižší věková hranice dobrovolníka podle zákona o dobrovolnické službě v ČR?

8. Započítává se dobrovolnická služba do potřebné doby pojištění, ze které je vypočítáván důchod (starobní, částečně invalidní, invalidní)?

Ano, vždy když služba přesahuje min. 20 hod. týdně

Ano, ale jen v případě dlouhodobé činnosti, přesahující min. 20 hod. týdně

Ne, podle zákona č. 155/1995 (zákon o důchodovém pojištění) na to není nárok

9. Věnoval/a jste se někdy dobrovolnické činnosti před vstupem na TF JU? Pokud ano, pak ve které oblasti?

Ano,

Ne

10. Věnujete se dobrovolnické činnosti nyní? Pokud ano, pak ve které oblasti?

Ano,

Ne

11. V případě, že jste se dříve zapojil/a do dobrovolnické činnosti, uvažujete o návratu k dobrovolnictví?

Ano

Ne

12. Pokud jste se dobrovolnické činnosti doposud nevěnoval/a, přemýšlíte nad možností stát se dobrovolníkem?

Ano

Ne

13. Daroval/a jste dárcovskou SMS, kolikrát asi?

Nikdy

1-5x

6-10x

více než 10x

po každé, když se dozvím o nějaké přírodní, ekologické nebo humanitární katastrofě

14. Daroval/a jste někdy krev?

Ano

Ne

15. Jste v registru dárců kostní dřeně?

Ano

Ne

16. Darujete pravidelně (mimo DMS) finanční prostředky nějaké konkrétní neziskové organizaci? Míňeno alespoň 1x ročně.

Ano

Ne

17. Pokud byste se měl/a rozhodnout, která forma dobrovolnické pomoci v případě krizové situace (přírodní katastrofa, živelní pohroma) je pro Vás nejpřijatelnější?

- DMS
- odeslání finanční částky na účet konkrétní organizace
- předání hotovosti do uzamčených pokladniček v obchodech, popřípadě zapečetěných kasiček při veřejných sbírkách
- materiální pomoc (př. čisticí, hygienické prostředky, balená voda...)
- aktivní pomoc (př.: vyklízení zaplavených domů při povodních, nakládání kamionů s humanitární pomocí...)
- psychosociální pomoc – rozhovory, podpora, poradenská péče zasaženým
- jiná
- žádná

18. Pokud byste se měl/a rozhodnout pro dobrovolnickou činnost v přímém kontaktu s klienty, a to podle dlouhodobosti, preferoval/a byste službu

- dlouhodobou (př.: návštěvy uživatelů 1x týdně po dobu minimálně půl roku)
- jednorázovou (v případě nějaké krizové situace nebo při organizování akcí pro uživatele)

19. Pokud byste se měl/a rozhodnout pro dobrovolnictví (je míněn přímý kontakt s klienty), která cílová skupina je vám nejbližší? (Můžete označit i více možností.)

- zdravé děti (volnočasové aktivity)
- děti v nemocnici
- děti s postižením (zdravotní i mentální)
- dospělí v nemocnici
- dospělí lidé s mentálním postižením
- pomoc lidem v krizové situaci
- senioři
- umírající
- stál/a bych o jakoukoliv dobrovolnou pomoc v zahraničí

20. Darujete finanční prostředky v případě veřejných sbírek?

- Ano, aktivně sbírku vyhledám
- Ano, pokud se o nějaké sbírce dozvím / mám možnost přímého daru / pokud se ke mně sbírka nějakým způsobem dostane
- Ano, ale není mi to příjemné (dávají všichni kolem / chci mít od vybírajících pokoj)
- Ne, pokud mohu, tak se sbírce vyhnu
- Ne, zásadně nedávám

21. Pokud se na ulici setkáte s někým, kdo pořádá sbírku (lze uvést více odpovědí)

- zajímáte se o to, kdo sbírku organizuje a k čemu budou sloužit vybrané prostředky
- obtěžuje vás tento způsob vybírání peněz
- přecházíte na druhý chodník a dáváte najevo, že se vás to netýká
- umíte bez problému vyjádřit, proč chcete nebo nechcete tímto způsobem přispět
- jste hrdí, když přispějete a nosíte viditelně symbolický předmět, který se sbírkou obvykle souvisí
- neřešíte to, je vám to lhostejné
- jiné

22. Jakým způsobem reagujete, jste-li osloveni „lidmi na ulici“ (osoby bez přístřeší, nezaměstnaní), kteří od vás chtějí finanční prostředky?

- většinou jim nějaké dám
- snažím se vyhodnotit situaci, zda moje finanční prostředky jsou skutečně to, co potřebují / vybírám si komu dám a komu ne
- chci jim pomoci, ale určitě ne finančně
- ignoruji je / jsou mi lhostejní
- zásadně odmítám / měli by svou situaci řešit jinak

23. Ovlivňuje vaše rozhodnutí skutečnost, že tito lidé mohou použít vaše finanční prostředky jiným způsobem, než původně tvrdili? (Např. na nákup alkoholu, cigaret apod.)

- Ano
- Ne

24. Podporujete „lidi z ulice“, kteří nechtějí peníze jen pasivně přijímat, ale snaží se o aktivní překonání své těžké životní situace? (Např. prodejce časopisu Nový prostor.)

- většinou ano, oceňuji jejich snahu
- občas / když už mi téměř zastoupí cestu
- ne

25. Co vás motivuje k dobrovolnické činnosti? (Můžete zatrhnout i více odpovědí.)

- morální přesvědčení
- náboženské přesvědčení
- získávání nových zkušeností a vztahů, které jsou oboustranně prospěšné
- přesvědčení o smysluplnosti dobrovolné činnosti
- sympatie a důvěra k určité organizaci
- osobní zkušenost s konkrétní pomocí
- jiný důvod
- nic

26. Prosím zamyslete se a zkuste co nejupřímněji vyjádřit vlastními slovy, zda vás studium na TF JU nějak ovlivnilo (ať už pozitivně či negativně) v pohledu na dobrovolnické nebo dárcovské činnosti?

27. Co vás nejvíce zaujalo na TF JU v oblasti dobrovolnictví? (Lze zatrhnout více odpovědí.)

- plakáty a letáčky na nástěnkách
- informace na stránkách TF JU
- prezentace dobrovolnictví při nástupu do školy
- informace obsažené ve výuce
- praxe
- zkušenosti ostatních spolužáků
- jiné

Děkuji za Vaše odpovědi. v případě jakýchkoli dotazů se na mně můžete obrátit.

Jitka Chánová, jitkachan@seznam.cz, 776 301 201

Zde, prosím, můžete využít prostor pro vlastní názory, připomínky, hodnocení. Jakékoliv podněty jsou vítány:

Příloha II.

Citace studentů

- *„Po dobu studia na TF jsem se nezapojil do žádné dobrovolnické činnosti, ale je pravda, že neustále mám na očích letáky na nástěnkách nebo slyším od spolužáků případné návrhy, které se týkají dobrovolnictví. Pokud jde o nějakou pomoc, co se týká posílání DMS zpráv, tak nejsem proti a rád posílám.“ (CHP/2010/15)*
- *„Samotná TF ne, o dobrovolnictví jsem na TF od samotných kantorů slyšela jen málo. Více od tebe, Jiří.“ (CHP/2010/27)*
- *„Utvrdila jsem se v myšlence na smysluplnost dobrovolnictví. Svou činnost, myšlenky a budoucí plány jsem zaměřila více na pomoc u nás doma v ČR.“ (CHP/2010/6)*
- *„Akorát jsem si víc uvědomila propojenost teologie s mým oborem a tak nějak souhranost těch dvou...“ (CHP/2010/18)*
- *„Určitě ano, víc se zamýšlím nad druhými a snažím se být prospěšná.“ (CHP/2010/21)*
- *„Ano, ale kdyby mě to samotnou nezajímalo, tak s tím studium asi nic nezmůže. Škola mi spíše pomohla zjistit, v jaké oblasti bych se chtěla nejvíce angažovat.“ (CHP/2010/14)*
- *„Vyzkoušela jsem si, co to obnáší a obohatila se dalšími cennými zkušenostmi. Své „poslání“ (a to i díky studiu na TF) vidím v něčem jiném než v dobrovolnictví.“ (CHP/2010/1)*
- *„Ovlivnilo mě to spíše pozitivně – letáčky a fotky. Dívám se na tuto činnost již trochu lépe, mám o ní více informací a vím, pokud bych o ni v budoucnu měla zájem, kam se obrátit.“ (CHP/2010/26)*
- *„Bohužel si nemyslím, že by TF JU sama o sobě ve větší míře informovala o možnosti dobrovolnictví (vyjma nástěnek), raději informují o bohoslužbách.“ (CHP/2011/23)*
- *„Ano, ovlivnilo mě to. Snažím se více pomáhat spolužákům, kteří to potřebují. Určitě posílám víc dárcovských esemesek.“ (CHP/2011/3)*
- *„Určitě na dobrovolnictví pohlížím trošku jinak, než na začátku. Daleko víc s dobrovolnictvím sympatizuji, jediné co vidím, jako špatné je, že z mého hlediska je důležitější brigáda za peníze, protože je potřebuju, i když bych se třeba ráda do dobrovolnictví zapojila, ale nemám možnost.“ (CHP/2011/18)*

- „Určitě mě to ovlivnilo, protože jsem si všimla, že to dělají bezva lidi.“ (CHP/2011/26)
- „Všechno, co se tu dělo, vnímám jako cennou zkušenost. Ovlivňovali mě lidi a akce.“ (CHP/2011/6)
- „Myslím, že na TF se toho pro dobrovolnictví dělá dost. Nejvíc k tomu asi přispívají plakáty na nástěnkách a zkušenosti druhých...“ (CHP/2011/15)
- „Rozhodně víc přemýšlím nad osudy druhých lidí.“ (CHP/2011/21)
- „Pochopila jsem, k čemu všemu je dobrovolnictví dobré, určitě to hodnotím pozitivně.“ (CHP/2012/20)
- „Jo, pomohlo mi to, dřív jsem nevěděla, kde všude mohou dobrovolníci pracovat.“ (CHP/2012/2)
- „Určitě jsem byl ovlivněn, hodně, hlavně lidma, co se v dobrovolnictví pohybují. Hlavně mi došlo, jak jednoduché je, se zapojit.“ (CHP/2012/23)
- „Tak určitě ☺, člověk to slýchá z různých stran a dívá se na to jinak, než před nástupem na TF. Je sice pravdou, že jsem dobrovolničila i před nástupem na TF, ale nikdy jsem se s tím nechlubila u svých vrstevníků. Teď to klidně veřejně řeknu a vím, že se na mě nebudou divně dívat. Hlavně jsem si udělala jasno v tom, kde dobrovolnictví opravdu dělat nemůžu a nechci – u seniorů. Vidět pomalu vyhasínající život není moc dobrým startem pro mladého člověka (hlavně pro mě).“ (CHP/2012/1)
- „Určitě díky TF jsem získala nové informace, určitě víc přemýšlím nad ostatními lidmi a o pomoci. Z velké části moje dobrovolnická aktivita začala až na TF.“ (CHP/2012/21)
- „Častěji přispívám do sbírek.“ (CHP/2012/15)
- „Informací víc mám, ale větší motivaci ne.“ (CHP/2012/29)
- „Ovlivnilo mě to pozitivně, vybavilo mě to teoretickými znalostmi a dobrovolnictví zařadilo do odborného kontextu.“ (CHP/2012/8)
- „Díky TF jsem měla možnost poznat různé organizace, které se dobrovolnictvím zabývají.“ (CHP/2012/19)
- „Studium mě určitě poznamenalo pozitivně. Dostala jsem hlubší náhled na dobrovolnictví a sama už teď vím, jak se k němu stavět.“ (CHP/2012/13)
- „Mám větší rozhled o formách pomoci. Navíc mě ovlivnilo setkání se schopnými lidmi, se kterými mohu pomáhat dál a angažovat se v jakékoliv práci.“ (CHP/2012/6)
- „Ovlivnilo mě to, snažím se víc přispívat, když je nějaká sbírka.“ (CHP/2012/3)

Příloha III.
Fotodokumentace



Výroba přání pro seniory



Masopust v DPS Hvízdal 2011



Výroba transparentů na dobrovolnický průvod, 2011



Průvod dobrovolníků, 2011



Mikulášský večer v DPS Hvízdal, 2011

Abstrakt

CHÁNOVÁ, J. *Vztah studentů oboru Sociální a charitativní práce k dobrovolnictví v letech 2010 – 2013 na Teologické fakultě Jihočeské univerzity*. České Budějovice, 2013. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Mgr. Lucie Maliňáková.

Klíčová slova: dobrovolnictví, dobrovolník, dobrovolnická služba, dárcovství, management dobrovolnictví, kvantitativní výzkum, dotazník

Bakalářská práce je výsledkem tříletého výzkumu mezi studenty denního studia na Teologické fakultě Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích, oboru Sociální a charitativní práce.

První část vymezuje základní pojmy, uvádí do historického kontextu současnou podobu dobrovolnictví v České republice, představuje jednotlivé typy organizované dobrovolnické činnosti a v kapitole Management dobrovolnictví se věnuje profesionalizaci, legislativě a koordinační činnosti v dobrovolnických organizacích.

Druhá část se zaměřuje na samotný kvantitativní výzkum, jehož cílem je zjistit, nakolik se studenti aktivně zabývají dobrovolnictvím, je-li pro ně studium na Teologické fakultě vzhledem k dobrovolnictví dostatečně informující a inspirující a jestli se v průběhu studia mění jejich postoje a motivace k dobrovolnictví.

Abstract

CHÁNOVÁ, J. *Relationship of Social and Charity Work students to volunteering in the years 2010 - 2013 at the Theological Faculty of the University of South Bohemia*. Ceske Budejovice, 2013. Bachelor thesis. University of South Bohemia Czech Budejovice. Faculty of Theology. Department of Practical Theology. Supervisor Mgr. Lucie Maliňáková.

Keywords: volunteering, volunteer, volunteer service, philanthropy, volunteer management, quantitative research, questionnaire

The thesis is the result of a three-year research among full-time students of the Theological Faculty of the University of South Bohemia in Ceske Budejovice, department of social and charitable work.

The first part defines the basic concepts and ideas, puts the current form of volunteering in the Czech Republic to the historical context, introduces various types of organized volunteering, and the volunteer management chapter is dedicated to professionalization, legislation and coordination work in volunteer organizations.

The second part is focused on the quantitative research itself, the aim of which is to determine the extent to which students are actively engaged in volunteering, if studying at the Theological Faculty is inspiring and informing enough in respect to volunteering, and if their attitudes and motivation for volunteering change during the course of study.